Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Hollidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., sobota, 26. aprila (April 26), 1930. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 99

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Predsednik delavske federacije svari senatorje

Politikaši v Washingtonu pravijo, da je Hoover z imenovanjem Parkerja članom vrhovnega sodišča pokazal, da ne razume sedanje industrijske dobe

Washington, D. C. — (F. P.) — Industrijsko suženjstvo je fundamentalno vprašanje, ki bo prišlo pred senatorje, ko se otvori v senatu diskuzija o Hooverjevem imenovanju Parkerja članom zveznega vrhovnega sodišča, je dejal William Green, predsednik Ameriške delavske federacije v končnem apelu na senatorje, naj odklonijo potrditev.

"Yellow dog" pogodba, ki jo je Parker potrdil v zadevi rudarjev in Red Jacket Coal & Coke Co., je zasužnjila na tisoče rudarjev v West Virginiji, je dejal Green. Nad tristo premogovnih kompanij je na podlagi precedenta, ki ga je ustvaril Parker, zahtevajo na sodiščih injunkcije, ki so prepovedovale članom rudarske unije agitacijo med neorganiziranimi rudarji za pristop v unijo. Radi silnega pritiska, ki so ga premogovne družbe izvajale na rudarje, so bili slednji prisiljeni na podpis "yellow dog" pogodbe, ako so hoteli dobiti delo v premogovnikih. Injunkcija je celo prepovedovala uniji nabiranje prispevkov, ki so bili namenjeni za pokritje stanarine bornih stanovanj, v katerih so rudarji živeli.

"Delavstvo se bori, da osvobodi te rudarje iz ekonomske sužnosti", je dejal Green, "in senat bo napravil veliko uslugo ameriškemu delavstvu, ako bo dejansko pokazal, da ne more nobena oseba postati član najvišjega tribunala Združenih držav, ki ima za seboj tak protidelavski rekord kot ga ima sodnik Parker".

Green je nadalje podal optimistično izjavo, da je opozicija v senatu tako velika, da bo zlahka preprečila potrditev Parkerja. Administracija bo najbrž izvajala pritisk na senatorje, da odobre imenovanje. Green je nadalje pokazal na dejstvo, da zvezni justični department ni izrekel niti besede, katero bi se lahko smatralo kot obrambo za izdajanje injunkcije, katero je Parker potrdil.

Politikaši v Washingtonu, ki so blizu administracije, niso prav nič navdušeni za Parkerja, ker jih je preplašila opozicija od strani delavskih unij in vidijo v Hooverjevi izberi slab političen manever. Sedaj izjavljajo odprto, da je Hoover z imenovanjem pokazal, da ne razume dobe, v kateri živimo.

Cenzura zamegljila dogodke v rebelni Indiji

Policija streljala na rudarje in ranila dvajset domačinov; obsedno stanje v Pešavarju

Bombaj, Indija, 25. apr. — Indijska vlada je uvedla obsedno stanje v Pešavarju in severnozapadnem delu province Punjab in vsa poročila o tamošnjem položaju so pod cenzuro.

Po vsem severozapadu ob meji Afghanistana je zavrelo, a ne toliko civilna nepokorščina kolikor teroristična dejanja. Kritično stanje je tudi v provinci Bengal. V Čitagongu so bili včeraj novi izgredi in en domačin je bil ubit. Trupla desetih vstašev, ki so bili ubiti prejšnji dan, je vojaštvo sežgalo na veliki grmadi.

Izgredi so bili tudi v Misori, kjer stavkajo rudarji iz zlatega rudnika Kolar. Domača policija je streljala na rudarje in dvajset je bilo ranjenih.

V večjih mestih je bil včeraj mir.

Walker je podal resignacijo

Lewisa čaka obračun na konvenciji Ameriške delavske federacije

Chicago. — (F. P.) — Akcija John Walkerja, ki je resigniral kot predsednik Illinoiske delavske federacije, je začasno izvlekla iz zadrege predsednika Greena od Ameriške delavske federacije. Walker je tajnik reorganizirane rudarske unije, ki ima svoj sedež v Springfieldu, Ill. Ta unija se smatra med člani eksekutivnega odbora Ameriške delavske federacije za neregularno, akoprav šteje med svoje člane večino rudarjev na polju mehkega premoga. Da je Green bolj naklonjen stari rudarski uniji kot novi, je pokazal s svojim nastopom, ko je nagovoril delegate na Lewisovi konvenciji v Indianapolisu. Lewis je ob tisti priliki odprto zahteval od Greena, da prisilil Walkerja, Lewisovega sovražnika, na resignacijo. Green ni upal odprto zahtevati od Walkerja, da resignira kot predsednik državne delavske federacije, ker se je bal zamere.

Walkerjeva resignacija pomeni le odločitev dneva, ko pride obračun z Lewisom, kajti Walker bo delegat reorganizirane rudarske unije na konvenciji Ameriške delavske federacije, ki se bo vršila prihodnjo jesen v Bostonu, Mass. Ob tej priliki bo moral poverilni odbor in delegatje odločiti, katera je prava rudarska unija.

Southwest Interstate Coal Operators asociacija je izdala odredbo na svoje člane, naj zadrže članske prispevke rudarjev, ki so se s 1,700 glasovi proti 40 izjavili za reorganizirano unijo. Prispevki bodo najbrž poslani Lewisu oziroma njegovim provizoričnim uradnikom rudarske unije v Kansasu, da bo potem Lewis lahko vodil boj proti reorganizirani rudarski uniji.

SODNIJSKI PROCES PROTI STAVKARJEM

Distriktni državni pravdnik odklonil prosekucijo nogavičarjev

Easton, Pa. — (F. P.) — Distriktni državni pravdnik Russell E. Mauch je odklonil prosekucijo štirih stavkarjev, ki so bili obtoženi nespodobnega obnašanja, ker so piketirali tovarno Nazareth Hosiery Co.

Obravnava proti tridesetim stavkarjem, ki so bili obtoženi enakega prestopka, je bila preložena do meseca junija. Med temi je tudi šest nogavičarskih delavcev, ki so prišli v Nazareth iz Philadelphije in so prepevali pesmi, ko so se vračali z zborovanja stavkarjev.

Pred enim tednom sta bili na sodišču oproščeni Josephine Kazcor, organizatorica nogavičarske unije, in Louise Gahen, tajnica Ženske strokovne lige. Obe sta bili obtoženi izzivanja na izgrede. V prejšnjih slučajih so bili stavkarji, ki so bili aretirani radi piketiranja, sicer oproščeni na sodišču, toda prisiljeni so bili plačati stroške sodnijskega procesa.

Publiciteta, ki jo je vodila Hosiery Workers unija, je dosegla dober rezultat kot se vidi s postopanja distriktnega pravdnika, ki je ustavil prosekucijo.

Šest sovjetskih uradnikov obsojenih na smrt

Žitomir, USSR. 25. apr.—Šest sovjetskih upraviteljev državnega lesnega trusta v Ukrajini je bilo te dni obsojenih na smrt radi korupcije. Obtoženih je bilo vsega skupaj 127 uradnikov in samo šest je bilo oproščenih. Vsi drugi so dobili zaporno kazen.

Habsburžan v ameriški ječi kot tat

New York. — Nadvojvoda Leopold Habsburg iz Avstrije, sorodnik bivšega avstrijskega cesarja, se nahaja v policijski ječi v New Yorku. Obtožen je tatvine v zvezi s prodajo dragega diamanta iz habsburške zapuščine. Kamen, ki ne spada njemu in ki se ceni približno na pol milijona dolarjev, je prodal nekemu newyorškemu trgovcu za $60,000. Nadvojvoda, ki je star 33 let, je vpisan v policijski knjigi kot Leo Habsburg brez doma . . .

Velika ekonomska kriza na Poljskem

Gospodarstvo poljske republike je na psu

Varšava, 25. apr. — Poljska stoji pred največjo gospodarsko krizo v svoji zgodovini, kar je postala neodvisna po vojni. Trgovina je docela skrahirala in na desettisoče delavcev je brez dela in sredstev za življenje. Vlada skuša brezposelne delavce odpraviti v inozemstvo in na tisoče jih je odšlo v Francijo, toda drugam nimajo kam iti.

Kake razmere vladajo na Poljskem, lahko pove eno samo dejstvo, ki je, da je vlada dovolila v zadnjih treh mesecih uvoz tujega blaga v vrednosti tristo milijonov dolarjev — in Poljska prav nič ne potrebuje tega blaga, ker ga lahko doma proizvaja. Poleg tega je šlo milijone za luksus, na primer sto milijonov dolarjev za vina, gumijaste izdelke in perfum iz Francije. Svile in drugih tkanin je bilo importiranih za $90,000,000, dočim tekstilne tovarne v Lodzu obratujejo le par dni v tednu.

Tako dobro gospodarijo na Poljskem, da je deficit v trgovski bilanci v zadnjih treh letih dosegel vsoto 160 milijonov dolarjev. Vladni krogi pa mečejo krivdo na — ruske boljševike. Sovjeti poplavljajo Poljsko s svojim blagom, ki ga dajejo tako poceni, da je vsaka konkurenca s poljske strani absolutno nemogoča.

Duhoven s katoliško ženo oproščen pri razpravi

Velasco je dobil le ukor, ker je užalil škofa

Lexington, Ky. — Julius A. Velasco, episkopalski župnik, ki se je dva dni zagovarjal pred sodnim zborom svoje cerkve radi tega, ker se je oženil s katoličanko in ni hotel pustiti duhovniške službe, dasi je to obljubil, je bil v četrtek zvečer oproščen dveh prestopkov in spoznan krivim tretjega prestopka, ki se glasi, da je Velasco ponižal svojega škofa. Za ta prestopek je bil kaznovan z ukorom in škofa mora prositi odpuščanja.

Cerkveno sodišče je priznalo, da Velasco ni kršil kanonov svoje cerkve s tem, da se je poročil s katoličanko po katoliškem obredu. Cela afera se je na koncu spremenila v farso. Velasco obdrži svojo župnijo in po končani "obravnavi" se je zmagoslavno vrnil s svojo mlado ženo domov. Velasco je med razpravo obdolžil svoje sodnike, da niso tožili njega, temveč katoliško cerkev. Sodišče je bilo sestavljeno iz petih duhovnov episkopalske škofije v Kentuckyju.

Governer Kohler pred sodiščem

Sheboygan, Wis. — Tu je v teku sodna razprava proti Kohlerju, governerju države Wisconsin in tukajšnjemu fabrikantu, ki je obtožen, da je bil izvoljen s pomočjo korupcije.

KORUPCIJA V PURITANSKEM BOSTONU

Policija v zvezi z butlegarji in podzemskimi karakterji

Boston, Mass. — (F. P.) — Coolidgevi policaji, ki so bili instalirani na svoja mesta po neuspešnem policijskem štrajku l. 1919 in so postali znani po vsej Ameriki kot cenzorji knjig in varuhi "morale" ter so vneto preganjali radikalne delavce, stoje zdaj razkrinkani kot graftarji in podporniki korupcije. Oficielna preiskava je prinesla na dan dokaze o zvezi bostonske policije z butlegarji in podzemskimi karakterji.

Sedaj se pričakuje splošno čiščenje v bostonskem policijskem departmentu, pričenši prav na vrhu s Herbert A. Wilsonom, policijskim komisarjem, nakar bo sledila drastična reorganizacija departmenta, ki grozi s prosekucijo in zaporno kaznijo graftarjem.

Preiskava je dognala, da je policijski kapitan Oliver B. Garrett prejel nad dvesto tisoč dolarjev za protekcijo butlegarjev in lastnikov javnih hiš. Mnogo drugih policajev je obdolženih sličnih prestopkov.

Preiskavo je vodil generalni državni pravdnik Joseph E. Warner s pomočjo prominentnega bostonskega odvetnika Damon E. Halla. Povod za preiskavo policijske korupcije je dal članek "Baudy Boston", ki je bil priobčen v reviji "Plain Talk". Članek je spisal Walter W. Liggett, znan liberalni časnikar, ki je pred leti vodil bitko za oprostitev Sacca in Vanzettija, ki sta bila potem umorjena na električnem stolu.

Razkritje korupcije v puritanskem Bostonu je nov dokaz za trditev, da mora biti nekaj gnilega v mestu, ki se ponaša s svojo moralo in jo skuša usiliti drugim ljudem.

PROTI ELEKTRARSKEMU TRUSTU

Trust je razpredel svoje mreže tudi v latinski Ameriki

Washington, D. C. — (F. P.) — Samuel Meisels, računski izvedenec zvezne obrtne komisije, ki je pregledoval knjige Electric Bond & Share Co., je na zaslišanju pred člani omenjene komisije izpovedal, da je ta družba napravila nad dvesto milijonov dolarjev profita v prejšnjem letu.

Trust elektrike steza roke po vsem svetu in lastuje javne naprave na Kitajskem in v latinski Ameriki. Njegov vpliv se posebno širi v Južni Ameriki, kjer so vlade nezmožne in prešibke, da bi se ustavljale navalu ameriških kapitalistov, ki kontrolirajo trust elektrike. Elektrarske korporacije računajo visoke cene odjemalcem električne sile, ker jih pri tem ne ovirajo zakoni za reguliranje cen.

Stara gledališka igralka ubila prijateljico in sebe

Chicago. — Miss Adele Ritchie, bivša gledališka igralka, je v četrtek ustrelila svojo prijateljico in razporočenko mrs. Doris Murray Palmer iz Waukegana, pri kateri je stanovala v Laguna Beachu, nato je še sebi pognala kroglo v glavo. Miss Ritchie je bila stara 55 let, njena žrtev pa 32. Vzrok umora in samomora še ni pojasnjen.

Vozniki zmagali

Pittsburgh, Pa. — Scott Bros. Transfer Co. je skušala med svojimi vozniki ustanoviti kompanijsko unijo, nakar so se vozniki uprli in pustili delo. Ko je družba uvidela, da ne more uresničiti svojega namena, je popustila in vozniki so se po tridnevni stavki vrnili na delo.

Samomor, ker ni bilo denarja za cerkveno poroko

Los Angeles, Cal.—Michael Flores, star 35 let, se je 24. t. m. ustrelil. Svoji mladi ženi, s katero je bil poročen tri tedne, je pustil pismo, v katerem pravi, da se zaman trudi, da bi dobil denar za cerkveno poroko, ki se je imela vršiti v nedeljo. Flores je bil poročen civilno, toda njegovi sorodniki so ga psovali, češ, da taka poroka ni vredna nič in da se mora poročiti cerkveno.

Evropska imigracija znižana skoro na pol

Samo 80,000 v letu jih sme priti, če ostane pri sklepu

Washington, D. C. — Senat, ki pridno bije žogo z naseljniškim zakonom, je v četrtek sprejel z 41 proti 31 glasovom amendment, ki določa, da se število naseljencev iz Evrope zniža na 80,000 letno. Sedanji zakon dovoljuje okrog 150,000 imigrantov iz Evrope. Obenem je senat zavrgel amendment senatorja Norbecka, ki odpravlja točko narodnostnega izvora kot bazo za kvote. Kvotni sistem na temelju narodnosti, kolikor jih je bilo v Združenih državah leta 1890, ostane za navedeno znižano število.

Dr. Maček in drugi Hrvatje pred sodiščem

Trinadvajset je obtoženih veleizdaje radi bombnih zarot

Belgrad, 25. apr. — Pred tukajšnjim višjim sodiščem je bila včeraj otvorjena sodna obravnava proti drju. Vladimirju Maču in 22 drugim hrvaškim voditeljem bivše Radičeve kmetske stranke. Obtoženi so, da so financirali oboroženo gibanje mladih hrvaških teroristov z namenom, da se Hrvaška odcepi od Jugoslavije. Proces bo morda trajal tri tedne.

Me dobtoženci je dvajset dijakov in komijev, ki so obtoženi, da so polagali bombe v Zagrebu in okolici in da so se zarotili zoper življenje zagrebškega policijskega načelnika Kaledina. Dalje sta na zatožni klopi dva bivša poslanca Radičeve stranke: Jakob Jelačič in polkovnik Viljko Bergič.

Obtožence zagovarja trideset odvetnikov. Glavni zagovornik je dr. Sekula Drljević, toda državni pravdnik mu ne da besede, ker je sam obtožen nekih prestopkov. Drugi odvetnik, dr. Milovan Zanič, ki je pravkar prišel iz šestmesečnega zapora, je dobil besedo.

Sodišču predseduje sodnik Dušan Subotič.

Glasilo železniških strojnikov o brezposelnosti

Cleveland, O. — "Nobena oseba, ki pozna trpljenje in bedo delavskih družin v času brezposelnosti in industrijske depresije, se ne bo zoperstavljala socialni zakonodaji, to je, starostni pokojnini in zavarovanju zoper brezposelnost", pravi urednik v glasilu železniških strojnikov "Locomotive Engineers Journal". Edino socialna zakonodaja more rešiti deželo pred hudimi posledicami, ki jih prinaša brezposelnost.

Ameriška naselbina brez otrok

East Liverpool, O.—Naselbina Dungannon, ki se nahaja v severnem delu okraja Columbiana, je menda edini kraj v Združenih državah, ki je brez otrok. Ljudski štetevec, ki je obiskal Dungannon, je bil presenečen, ko je našel tamkaj le odraščene ljudi in starce in nobenega otroka. Naselbina šteje 28 prebivalcev.

Socialna zakonodaja v državi New York

Republikanci v državni legislaturi so bili prisiljeni glasovati za predloge, katere so zagovarjale delavske unije

New York. — (F. P.) — Uradniki državne delavske federacije se vesele nad dejstvom, ko je legislatura sprejela 17 delavskih predlog v tekočem zasedanju in zavrgla skoro vse protidelavske mere. Politična situacija v državi je igrala v roke unijskim voditeljem, da so lahko izvajali pritisk na zakonodajce.

Republikanci, ker so uvideli, da so demokratje dobili v volilnih bojih podporo delavskih unij, se niso drznili voditi opozicijo proti socialni zakonodaji. Odločili so se za liberalne smernice v zakonodaji, kar jim edino daje priliko, da zdrobe politični vpliv demokratov, ki ga imajo posebno v mestu New York. Demokratje so lahko izvolili pristaša svoje stranke za governerja v državi, ki je pretežno republikanska. To je v glavnem zasluga bivšega governerja Smitha in sedanjega Roosevelta, ki sta na čelu demokratske stranke zadnjih deset let.

Tako je sledilo, da so morali republikanski člani državne legislature glasovati za predlogo o starostni pokojnini, za omejitev oblasti sodnikov pri izdajanju injunkcij v industrijskih sporih in za razne druge socialne predloge. Republikanci se že sedaj pripravljajo na volilno bitko prihodnjo jesen in bodo kazali na svoje rekorde pri uzakonitvi delavskih postav.

Voditelji newyoških delavskih unij so poslali številne zahvale governerju Rooseveltu radi njegovih zaslug, ker je urgiral poslance na sprejetje socialne zakonodaje. Predsednik državne delavske federacije John L. Sullivan pripisuje zasluge aktivnemu unijskemu gibanju, ki je jasno izreklo svoje zahteve in tako prisililo zakonodajce, da so morali sprejeti zakone za varstvo in zaščito delavcev.

Voditelji soc. stranke v New Yorku se niso pridružili delavskim unijam v slavospevih, temveč so odprto kritizirali poslance, ker niso skušali rešiti problema brezposelnosti niti se niso zavzeli za odpravo slumskih distriktov v mestu New York, pri čemur bi lahko dobilo delo več tisoč delavcev in bi se tako brezposelnost nekoliko omilila.

SODIŠČE PROTI DELAVCEM

"Yellow dog" pogodbe so obvezne za delavce

Boston, Mass. — (F. P.) — Poskus delavskih unij, ki so pritisnile na poslance državne legislature, da je bila predložena predloga, čije namen je bil napraviti "yellow dog" pogodbe nezakonite, se je izjalovil. Vrhovno sodišče države Massachusetts je izjavilo, da bi bilo sprejetje take predloge v nasprotju s konstitucijo države.

Vrhovni sodišče je citiralo izrek zveznega vrhovnega sodišča, ki je odobrilo pravico delodajalca, da lahko prisili svoje delavce na podpis "yellow dog" pogodbe in ki je zanje obvezna kot vsaka druga legalna pogodba.

Zgradba križark v vladnih ladjedelnicah

Washington, D. C. — V vladni ladjedelnici v Philadelphiji so pričeli z gradnjo treh križark, kot določa program, ki je bil sprejet v kongresu pred letom dni. V treh letih bodo Združene države zgradile deset križark, kakor določa pogodba, ki je bila sklenjena v Londonu. Ostalih sedem križark se bo zgradilo v vladnih ladjedelnicah v Bremertonu in Brooklynu.

Tekstilna unija v kampanji

Njen cilj je šest tisoč novih članov do meseca julija

New York. — (F. P.) — National Textile unija je poslala nad petdeset organizatorjev v tekstilna mesta južnih držav, da bodo agitirali med delavci za pristop v unijo. To izjavo je podal njen tajnik Clarence Miller, ki je bil obsojen na sedemnajst let zapora na obtožbo, da je sodeloval pri umoru policijskega načelnika Aderholta, ko je četa pijanih policajev navalila na šotorišče stavkarjev blizu Gastonije, N. C. Unija bo skušala dobiti najmanj šest tisoč članov v prihodnjih dveh mesecih.

Unija bo pričela izdajati nov list za tekstilne delavce v južnih državah, da tako vzbudi med njimi zanimanje za organizacijo.

Organizatorji so bili poslani v vse tekstilne distrikte, v katerih je opažati več življenja v spomladanskih mesecih kot kdaj poprej. Stare krajevne unije, ki so bile razbite v štrajkih prošlega leta, so se pričele reorganizirati in unija šteje v petih distriktih štiri tisoč članov, ki redno plačujejo prispevke. Odprla je urade v sedmih južnih mestih in ima v načrtu sistematično kampanjo za organiziranje delavcev v rajonski industriji v distriktu Allentown.

Liberalni profesor celo na svojem mestu

Protest članov fakultete proti odslovitvi učinkovit

Pittsburgh, Pa. — Regenti Pittsburške univerze, ki so namignili, da bodo odslovili profesorja ekonomije W. Ellison Chalmersa, znanega liberalca, so se premislili, ko so se ostali člani fakultete potegnili za Chalmersa. V samovoljnem ravnanju regentov so videli kršitev akademične svobode in radi tega so protestirali.

Chalmersu je bilo rečeno, da se ga ne bo potrebovalo prihodnjo leto, "ker tako zahteva dobro ime univerze" vzlic dejstvu, da mu ne more nihče ničesar očitati z ozirom na njegovo poštenost, karakter in sposobnost.

Chalmers je tajnik krajevne postojanke Unije za ameriške civilne svoboščine in se v splošnem zanima za delavske probleme. Ko so vozniki taksijev zastavkali, je bil Chalmers eden prvih intelektualcev, ki se je potegnil za njihove pravice. Znan je med jeklarskimi delavci, pred katerimi je že večkrat govoril in jih pozival za vstop v unijo.

To je že drug poskus regentov univerze v svrho, da se iznebe liberalnih profesorjev. Pred letom dni je bil sumarično odslovljen profesor Frederick E. Woltman, ker se boril za odpravo premogovne in železarske policije.

V načelstvu univerze so zastopniki industrije in razume se, da ne trpe liberalcev med člani fakultete. V teku enega leta je zapustilo iz enega ali drugega vzroka svojo službo dvanajst liberalnih profesorjev.

Tajnik soc. stranke na delu za oprostitev Mooneyja

San Francisco, Cal.—Clarence Senior, tajnik soc. stranke, govori na shodih v raznih kalifornijskih mestih v interesu kampanje za oprostitev Mooneyja in Billingsa, ki se nahajata že več let v državni jetnišnici. Governer Young, ki ne stori nobenega koraka na apel raznih organizacij, da izpusti jetnika iz ječe, je ponovni kandidat za governerja.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju, na primer (Feb. 28-30), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

128

Bodoči svet

V Evropi in Ameriki pridno razpravljajo o Združenih državah evropskih. Najnovejši članek o tej stvari je prispeval Frank Bohn v majski številki "Foruma". Zanimiv članek. Bohn se zaveda glavnih dejstev, ki jih drugi radi prezrejo.

Bohn pravi, da je organizacija Združenih držav Evrope prihodnji potrebni korak. Zapadna Evropa se mora organizirati, ako noče propasti. Trije faktorji so, ki porode novo Evropo.

Prvi faktor je osem novih slabotnih držav, ki jih je ustvarila versaljska mirovna pogodba. Šest od teh je malih, popolnoma nesposobnih za obstanek in brez koristi in vrednosti za splošno ekonomijo in politiko Evrope. Razumen človek naj pogleda Litvanijo, Latvijo in Estonijo in naj se zjoče. Te deželice so izrezane iz telesa Rusije in žive umetno življenje ob tujem kapitalu. Republika Avstrija je druga žalost. Avstrija spada v Nemčijo, živi pa zase vsled bedaste bojazni Francije in Italije. Albanija je za smeh. Nekaj takega je kot indijanska rezervacija na daljnjem ameriškem zapadu!

Tako je predvojno prokletstvo Evrope dobilo po vojni osem novih armad, osem novih carinskih plotov in osem novih patriotizmov — ki čebljajo in brbljajo kmečko mentaliteto proti vstajanju novega socialnega reda in civilizacije. Vsa ta osmerica nima nobenih pogojev za samostojno ekonomsko eksistenco; ne more se upirati modernim ekonomskim razmeram. Kakor hitro spozna svoj položaj, bo sama iskala zveze z drugimi narodi.

Drugi faktor je mednarodni industrializem, ki ne pozna političnih mej in ki polagoma, toda sigurno organizira Evropo v celoto. V Evropi rastejo mednarodni trusti, ki izpreminjajo staro evropsko mentaliteto tako temeljito kakor je veliki moderni aeroplan, ki ropoče iz Berlina v Moskvo in iz Pariza v Rim, izpremenil brzino nekdanjih poštnih vozov. Novi mir ob Reni je industrijski mir, ki so ga podpisali francoski, nemški in belgijski — industrijski magnatje, ki danes kontrolirajo produkcijo jekla. Prej, ko še ni bilo trusta, so Francozi producirali manj kot milijon ton jekla letno; lani so pa producirali deset milijonov ton! Francija dohiteva Anglijo v jeklu, in če se Anglija ne požuri v trust, ostane v ozadju.

Tretji faktor je nova evropska "duša", ki vstaja iz omenjenega mednarodnega industrializma. Ta "duša" se izraža v dejstvu: V združenju je bogastvo in moč! (Glej gori: deset milijonov ton!) Druga plat nove "duše" je nova, izenačena kultura, ki ji gnojita film in radio.

Bohn podaja dve sliki stare in nove Evrope. Prvo je naslikal pokojni nemški državnik Streseman. Slika je sledeča: Kuhar v mednarodnem vlaku, ki vozi iz Varšave v Madrid, kupi zjutraj poljski krompir za poljski denar. Popoldne kupi nemške klobase za nemški denar. Drugo jutro nabavi belgijske ribe za belgijski denar in kmalu potem francosko vino za francoski denar. Dva dni po tistem, ko je zapustil Varšavo, bi rad kupil špansko grozdje za španski denar, toda nima več nobenega denarja, ker je preostanek zapravil za izmenjavo! In končno, namesto da bi nasitil potnike, mora iti v norišnico . . .

Druga slika: Veliki evropski trust svile in rajona ima tovarne po vsej Evropi, v Ameriki in na Japonskem. Na Španskem je tovarna tega trusta. Tam so uposlena španska dekleta in njihov delovodja je nemški kemik. Tovarno upravlja Francoz in mezde delavcev in delavk so določene v New Yorku!

To so faktorji, ki v bližnji bodočnosti spoje evropske narode v Združenih državah Evrope. Prihodnje dežele bodo dežele kontinentov. Bohn vidi pet in k večjemu sedem takih kontinentalnih unij:

Združene države Severne Amerike.
Združene države latinske Amerike.
Združene države zapadne Evrope.
Združene države vzhodne Evrope in zapadne Azije.
Združene države Kitajske.
Združene britanske države.

Sanje? Kakor kdo misli. Pred dvajsetimi leti je bilo mnogo "blaznih sanj", ki so danes vsakdanji fakt.

Glasovi iz naselbin

Več razsodnosti in stvarnosti

Herminie, Pa. — Kljub dejstvu, da je v koloni Ljudski glas precej nestvarnih dopisov od nekaterih članov, ki tako radi napadajo napredno stvar pri jednoti, se vseeno strinjam s tistimi, ki pišejo, da je ta kolona potrebna. Da, prav je, da imamo vsi svobodno besedo v Ljudskem glasu v mejah dostojnosti. Prosveta je last vsega članstva in člani sami bi morali najbolj paziti, da ne pišejo stvari, ki so neresnične in da ne bi napadali ostalih sobratov ali skupin, ki se z njimi ne strinjajo.

Nekateri se ne strinjajo z izobraževalnim delom, ki ga vršijo soc. klubi potom Izob. akcije. Saj je na milijone takih v delavskih vrstah, zato pa imamo danes take razmere, da delajo z delavcem kot se jim poljubi. Soc. klubi so že veliko dobrega storili za naše priseljence, in ravno Izobraževalna akcija je tista ustanova, ki danes zalaga naše ljudi z raznimi knjigami, igrami ter z drugim poučljivim materialom.

Delavec očividno še ni spoznal kako velikega pomena so zanj narodne in lokalne volitve. Zato pa mora kloniti hrbet pred vsemogočim delodajalcem, ki mu narekuje kdaj sme delati in kdaj ne, s kom sme govoriti in s kom ne, h kateremu klubu sme pripadati in h kateremu ne itd. Stalno je pod kontrolo vohunov, uradnih in neuradnih, plačanih in neplačanih. Slovensko delavstvo v Ameriki je veliko pridobilo na znanju in zavednosti potom našega naprednega časopisja. Le nezavedni člani SNPJ se danes protivijo vzgojevalnemu delu, ki ga vrši SNPJ, ker so jih pridobili v svoje krempIje iz sebičnih namenov pretkani ljudje.

Socialistična stranka ima program, katerega se oklene lahko vsak pošten človek. Seveda, zavistnim ljudem, ki so vse samo zavedni delavci ne, je taka stvar nerazumljiva, ker se hočejo okoristiti na račun delavstva. Mar naj se naše delavstvo udinja starima strankama, ki sta korumpirani do kosti, kar je bilo že večkrat dokazano? Slovenski delavec stori edino prav, da sledi naukom, ki jih uči soc. stranka. Koliko našega delavstva bi še danes tavalo v temi, če bi ne bilo soc. klubov med nami v naših naselbinah. Koliko naših ljudi bi še bilo sužnjev papeža, da niso spoznali potom našega naprednega časopisja pravo in resnično stran današnjega življenja. Zato pa je koristno, da vsak po svoji moči podpira dobro stvar, mesto da jo še ovira ter napada.

Kolona Ljudski glas ni bila ustanovljena zato, da se bodo v njej napadale razne osebe, ki so slučajno različnega mnenja. Če se jaz ne strinjam z eno stvarjo, zato ne bom napadal njenih podpirateljev, temveč jih bom skušal na lep način pridobiti za stvar, ki jim bo koristila. V nobeni drugi slovenski podporni organizaciji ni toliko svobode kakor jo je ravno v SNPJ. Vsak lahko izrazi v njenem glasilu svoje mnenje. Razume se pa samoobsebi, da to še ne pomeni, da vsak zdražbar lahko raztresa v njenih kolonah svoje neslanosti. Vsaka stvar ima svoje meje, pa če je tako dobra in če ima še tako obširno svobodo. V mejah dostojnosti se lahko veliko pove in se veliko več na ta način tudi doseže.

Zavedamo se dejstva, da napadati zna vsak pobalin. To je lahko, ni pa možato in ne dostojno. Vsak svojega nasprotnika krsti z raznimi neljubimi imeni. Toda tako blatenje vendar reflektira slab odsev na dotičnega samega, ki se poslužuje takih imen napram svojemu nasprotniku. Stvarno razpravljanje, brez zavijanj dela v javnosti člana, ki dostojno piše, moža in ga pokaže v luči dobromislečega ter odkritega človeka.

V Ameriki je delavsvto slabo ali nič zastopano v raznih legislaturah. Vsa politična mašinerija je v rokah raznih spletkarjev in zakulisnikov, ki žive na račun nezavednega delavstva. Ako bi se delavstvo zavedalo tega dejstva, bi na dan volitev obračunalo s takimi ljudmi, pa bi postavilo svoje delavske zastopnike na odgovorna mesta, ki bi zastopali delavske interese. Tega danes ni, ker delavstvo se še ne zaveda svoje moči, ki jo ima v glasovnici. Zato pa je neobhodno potrebno, da ima delavstvo svoje časopise, ki ga navajajo k pravemu spoznanju, da se usposobi za delo v javnosti, za katerega mora sedaj le plačevati visoke davke, od katerih se rede zviti politikaši starih strank. Program soc. stranke je tako jasen in tako pošten, da ga lahko podpiše vsak zaveden delavec, ki količkaj misli s svojimi možgani. To je pribito. Prosveta in Proletarec sta časopisa, ki učita naše ljudi v pravi luči resnice. Razume se, da imata vprav zato nasprotnike v ljudeh, ki bi se radi okoristili na račun nezavedne mase, pa se ne morejo, ker dva lista odpirata ljudstvu oči..

Proletarska armada se veča. Delavstvo spoznava sicer počasi, a vendar spoznava. Delo, ki ga med nami vrši Izobraževalna akcija JSZ je velike vrednosti za naš živelj; kdor mu meče polena pod noge je ali toliko podel, ali pa neveden, da ne ve kaj dela. Demagogi kriče, da je pri jednoti diktatura. Te pri SNPJ gotovo ni, radi pa bi jo nekateri upeljali, zato pa tako besne, jeze, ker se jim ta nakana ne more posrečiti.

Nekateri se jeze, češ, da jim urednik besede spreminja. Saj jih mora! Ako bi mi vsi bili žurnalisti, tedaj jih gotovo ne bi. Tako pa moramo biti hvaležni, da nam spravi dopise v soglasje, da ni protislovij in kontradikcij, ki tako rade nastanejo, ako piše dopise delavčeva roka, ki ni vešča tega poklica. Urednik menda bolje ve, katera beseda naj se rabi v tem ali onem stavku. Nekateri dopisniki si domišljajo, kar je popolnoma zmotno, da mora v list beseda za besedo kakor so oni napisali. Ne zavedajo se pa dejstva, da bi tak dopis, če bi bil dobesedno priobčen, bil v zasmeh dotičnemu samemu. To se je lahko že videlo v par slučajih, ko je dopisnik zahteval, da mora njegov "umotvor" dobesedno v list. In kaj smo videli? No, saj veste.

Bodimo razsodni, stvarni in dostojni, opustimo nestrpnost in mržnjo ter sovraštvo. Zavedajmo se gesla, da sloga jači, nesloga tlači.—**Tone Zornik.**

Lokalni pogovor

Willard, Wis. — Nisem mislil več pisati, ker pa stari pregovor pravi, da več psov volka vjame, sem si torej mislil, da bodo gotovo čitatelji Prosvete mogoče mislili, da me ni več med živimi. V 14. št. Glasila KSKJ je priobčil dopis predsednik Trunkel. Laž, laž, laž! Njemu je vse laž zato, ker sodi po sebi. Jaz sem pisal, da je dotični star bečlar, kar tudi je že 19 let, če je bilo pa pomotoma zapisano **samec**, pa prosim predsednika predragega odpuščanja.

Predsednik Trunkel tudi piše, da pobija laž. Ja, dragi predsednik, potrjujem ti, da si dober za pobijanje: enkrat udrihaš po katoliški strani, potem pa zopet po nasprotni itd., kakor veter potegne. Zato pa zaslužiš pohvalo. Tudi bratsko usmiljenje ti rad potrdim, dragi predsednik.

Praviš, da si član že 24 let. Ja, na ta način sem jaz že 30 let v več jednotah. Pišeš, da si laž dokazal; ne, dragi predsednik Trunkel, nisi ne, do danes še ne in je tudi ne boš meni.

Da sem bil pri tebi v hiši v spremstvu dveh mož, je resnica, ker so tu bile priče in sem ti osebno dokazal, da nisem lagal kot ti pišeš. Rad ti tudi verjamem, da je advokat rekel priti čez eno leto dni; pa če je rekel dragi predsednik, je to rekel tebi. Meni ni.—**A. Zupancic.**

Iz vzhodnega Ohia

Bridgeport, O. — V zadnjem in predzadnjem tednu so voditelji reorganizirane UMWA obdržavali večje število shodov v okrožju Hocking Valleyja. Shodi, na katerih so govorili Bender in John Walker iz Lore Cityja, O., ter Ed. Michael, predsednik poddistrikta št. 6, so bili nadvse pričakovanje uspešni. Ustanovljenih je bilo večje število krajevnih organizacij in v procesu reorganizacije jih je še več.

V vseh naselbinah je razvidno, da imajo rudarji vse zaupanje v reorganizirano unijo s Howatom na čelu. Shodi po 21. aprilu so aranžirani v Tiltonvillu, Shadysidu, Neffsu in Bayswillu. 4. maja se bo vršil pa velik shod v Bridgeportu na stop 23, Barton line. Kot sem v prejšnjem dopisu poročal, bosta govorila na tem shodu Adolph Germer, tajnik UMWA, in Oscar Ameringer, urednik "Illinois Minerja." Oba sta dobra govornika in posebno Ameringer se v tej stroki odlikuje, o čemur se boste lahko prepričali osebno na tem shodu. Sliši se, da bo to eden največjih shodov v tej dolini. Vsi na delo, da prej dosežemo cilj, za katerim stoji reorganizirana rudarska unija s Howatom na čelu.—**Joseph Snoy.**

O kozaškem koncertu

Milwaukee, Wis.—V nedeljo 20. aprila mi je bilo čast slišati v Chicagu krasno petje kot ga še nisem slišala v mojem življenju; upam in imam željo te pevce ruskega kozaškega zbora zopet slišati. Še nikoli se nisem vračala z nobenega koncerta tako zadovoljna in vesela kakor ravno s tega koncerta ruskega kozaškega zbora, kateri je bil na žalost pa prav slabo obiskan. Kaj je temu vzrok drugega kot malomarnost in nezanimanje. Bolelo me je, ko so se ti navdušeni pevci ozirali po prazni dvorani. Vendar so peli s takim navdušenjem, da smo aplavdirali celo med petjem. Vsakemu sme biti žal, kdor se ni udeležil. Tega koncerta se bom spominjala kot enega najlepših doživljajev v svojem življenju.

Pauline Vogrich.

Prvomajska proslava

Cleveland, Ohio. — Socialistična stranka v Clevelandu priredi v Slovenskem narodnem domu na St. Clair cesti prvomajsko proslavo, ki se bo vršila z bogatim programom zvečer 1. maja. Pričetek ob 7:30.

Glavni govornik tega večera, oziroma slavnosti bo Norman Thomas, ki ima mnogo pristašev in oboževalcev tudi izven socialističnega gibanja in je poznan delavski bojevnik širom dežele. Govorila bosta tudi sodruga H. N. Radin in Joseph Martinek.

Pevske točke bodo proizvajali: pevski zbor Jewish Workmen's Circle School, ki sestoji iz okrog sto mladeničev in mladenk; naš pevski zbor "Zarja" in češki zbor "Vojan," ki je odsek Delavske telovadne jednote. Ako se med tem časom priglasi še kak drug zbor, bo tudi imel priliko nastopiti. Program je torej izredno bogat, brez vstopnine in nikogar naj ne manjka na tej delavski proslavi. Naj bo Prvi maj naš praznik v polnem pomenu besede.

Pripravljalni odbor.

Rojak izvoljen županom

Royalton, Ill.—O delu ne bom poročal, ker ga ni. Premogorov je zaprt za nedoločen čas. Sporočati pa želim o mestnih volitvah, ki smo jih imeli dne 15. aprila in pri katerih je bil izvoljen županom Mike Schibert. On je bil rojen na Štajerskem pri Zidanem mostu. Tukaj smo samo štirje Slovenci, do njegove izvolitve pa so pripomogli volilci vseh narodnosti. Cenjeni rojaki naj se tudi drugod pobrigajo slično, ker se jako lepo sliši, ako imamo slovenskega župana.

Naročnik.

Smrt rojaka

Sheboygan, Wis.—Dne 11. aprila je tukaj umrl Louis Kobal na zastrupljenju krvi. Star je bil okrog 32 let. Doma je bil iz ipavske doline, od koder je prišel v Ameriko po svetovni vojni. Pripadal je k Samostojnemu slov. mlad. podp. društvu "Nada," katerega je bil tudi predsednik do zadnjega. Društvo mu je priredilo lep pogreb. Tukaj zapušča žalujočega brata.

Frank Saje.

Vabilo na veselico

Standardville, Utah. — Tukajšnje društvo Studenčna dolina št. 422 SNPJ priredi dne 3. maja ob 7. zvečer v Miners' dvorani veselico, na katero vabi vsa sosednja društva in posamezne rojake, da se udeleže v obilnem številu. Čisti dobiček je namenjen bolnim sobratom. Uljudno vabimo vse cenjeno občinstvo, da se udeleži te veselice. Zabave in veselja bo za vse dovolj.

Veseličnl odbor.

Clevelandske opazke

Beleži **Tone Podgoričan**

Katastrofalni požar v državni jetnišnici v Columbusu, Ohio, je zahteval preko tristo človeških življenj, 319 kaznjencev se je speklo ali podušilo v svojih celicah, iz katerih se niso mogli rešiti, ker železne rešetke so bile zaklenjene. Zdaj je v teku preiskava, ki naj dožene, kdo je zakrivil požar in kdo je odgovoren za smrt 319 mož, katerih večina je bila v svojih najlepših, mnogo še v mladeniških letih. Kdo je zanetil požar, bo najbrž ostala uganka; mogoče je, da ga je zanetil kak obupanec, kdo ve? Odgovornost za smrt 319 kaznjencev pa pade na ramena državne oblasti, ki se ni pobrigala za to, da bi se poslopja kaznilnice (v kateri je prostora za 2000, pa je stlačenih v njej 4300 mož!) napravila ognja varnim (fireproof) in oskrbela z zadostnimi varnostnimi napravami. Če bi se bila oblast pobrigala za to pravočasno, bi ne bilo treba toliko mladim možem umreti tako strašne smrti. (Tudi sanitarne razmere v ohijski kaznilnici so pod vsako kritiko, kar dokazuje preiskava!) Pa se niso brigali. Zdaj, ko je prepozno, jamrajo in obenem iščejo krivca—tam, kjer ga ni. Upajmo, da bo ta katastrofa, ki nima primere v zgodovini ameriških kaznilnic, predramila ljudstvo, da bo očistilo državno administracijo njene smrdeče gnilobe. Čas bi že bil, da se začne s temeljitim čiščenjem — in to ne samo v Ohiu.

*

Gospodična Amanda Thomas, hči wardena kaznilnice v Columbusu, je izjavila, da je katastrofa "božje delo" (God's act). In mislim, da gdč. Thomas ni edina, ki je zinila tako bedastočo. An act of God! Zares, čudnega boga ste si ustvarili kristjani (bi rekel, recimo, kak "pagan"): tako dober in usmiljen je, obenem pa tako krviželjen in krut! V eni uri speče in poduši 319 ljudi, najbrž sebi v zabavo! In vi ga še nam ponujate. Hvala lepa za takšnega "boga." — Človeška neumnost je res brezmejna!

*

V neki v cerkvi v Rumuniji je zgorelo preko sto ljudi, seveda, kristjanov. Tudi "an act of God?" V očeh praznovernih omejencev — gotovo! Je že zlomek, da se ljudem nikakor noče posvetiti v glavi. In vendar ni tako prijetno živeti v tako gosti in dušeči megli!

*

V uredniški koloni Am. Domovine št. 87 beremo: "Časopisje poroča, da so zapori v Columbusu, Ohio, prenapolnjeni po kaznjencih. Nič ne dene. Kdor je pošteno živel, mu ni bilo treba hoditi v Columbus v zapore!" Tako: nič ne de, če so zapori — bilo to v Columbusu ali kje drugje — prenatrpani! Pošteni bi bili, pa bi ne bilo treba ždeti v ječi, niti se speči pri živem telesu! Pošteni kot so pošteni razni zakoniti in nezakoniti zločinci na debelo! Kajti — male tatove obešajo . . . Ampak mi ne moremo zameriti A. D. radi te njene izjave. Saj jo poznamo. Beseda — izgovorjena ali zapisana — zadostuje. Zakaj: jezik prenaša človeške misli.

*

A. D. tudi meni, da je zdrav človeški razum največja redkost na tem svetu. Hm. Izgleda, da se gospodje udajajo varljivim nadam, da je zdrav razum taka redkost na "tem" svetu, kot je v — uradu Am. Domovine.

*

Collinwoodski fajmošter Hribar je pred nedavnim pridigoval za "prijatelje in sovražnike krščanstva." Pridiga je dokazala, da g. fajmošter Hribar boleha na isti bolezni kot g. Hehe Pisanopoljec. Otrobovezanje, ki učinkuje kot "Blažev žegen," "prijateljem" nič ne koristi (škodovati jim tako ne more več), "sovražnikom" pa nič ne škoduje. It was just a lot of bunk.

*

G. Heheheju je žal, da je klical na pomoč "fathra" Omana in A. D. Tudi meni bi bilo žal, ako bi koga klical na pomoč, pa bi se nihče ne odzval. We understand that . . .

Vino, kava in čaj

Dežele proizvodnice kave so sicer omejene na en pas naše zemlje, so pa kaj številne. Abesinija je vobče prvotna domovina kave, pridelek Arabije je tako imenovana mokka. Dalje je pridelajo na otoku Sanzibarju v vzhodni Afriki, na sundskih otokih, predvsem na Javi, pa v deželah Srednje Amerike (Mehika, Guatemala, Salvador) in na otokih Haiti in Portorico, v Južni Ameriki pa v Kolumbiji, Venezueli, a posebno v Braziliji. Brazilija pridela na leto 847,000, Costarica 120,000, Antilli 92,000, Java 70,000, Mehika 50,000, Guatemala 38,000, a ostale dežele 153,000 ton kave. Velika tržišča kave so London, Rotterdam, Hamburg in Bremen.

Sama Brazilija je pridelala pred 20 leti še po 84 odstotkov vse kavine žetve sveta. Zdaj znaša sicer njen delež le 65 odstotkov, drži pa vendar še mesto prvega proizvodnika. Svojo proizvodnjo, ki ji je bila prinašala toliko dobička, je bila prisiljena skrčiti, ker ji je začela pretiti nadprodukcija in s tem obči gospodarski polom. Potrošnja kave se je namreč v zadnjem stoletju toliko razrastla, da se je Brazilija brez pomisleka posvetila zgolj gojitvi kave; saj ima tudi kavinemu grmu najprimernejša bazaltska tla kakor nobena druga dežela. Prvotno sijajen gospodarski uspeh pa je segel preko vrhunca, tako da so cene kavi začele naglo padati in bo trajalo še dolgo vrsto let, preden bo prišla kava do svoje nekdanje vrednosti.

Čaj. — Tudi čaj je cenjen zaradi svojega duha in vplivov na živce. Potroši pa se ga neprimerno več kakor kave. Saj pomeni vsakdanjo pijačo, ki nadomešča slabo svežo vodo vsemu Daljnemu vzhodu, ki je vobče njegova domovina, in prostranim ruskim in anglosaškim deželam. Vrhutega se pije v zadnjih 50 letnih vedno več tudi po ostalih delih Evrope in Amerike.

Dežele, ki se bavijo z gojitvijo čajevega zrna so Kitajska, Japonska, otoki Formoza, Java in Celjon pa Indija. Letni pridelek vsega čaja znaša danes na Kitajskem 400,000, v Indiji 164,000, na Celjonu 95,000, na sundskih otokih 4 tisoč, na Japonskem 38,000, a v ostalih deželah 69,000 ton.

Poprej je Kitajska krila potrebe čaja vsega sveta. Ona tudi danes pridela čaja več kakor vse ostale dežele skupaj, ga pa tudi potroši tolike množine, da je njen izvoz že znatno manjši od indijskega ali celjonskega. Kitajski in cejlonski čaj ugajata po svojem okusu bolj Rusom kakor Anglosaksom dočim okus ostalih dežel ni povsod isti. Izvažanje čaja v Evropo se vrši po dveh potih, skozi Sueški prekop po morju, a preko Sibirije in Rusije po suhem. Najvažnejši trgi čaja so London, Hamburg, Trst in Moskva. Amerika prejema čaj po posredovanju Anglije ali preko Tihega oceana.

(KONEC)

Utrjenje života

Skušnja nam pravi, da je utrjenje važen činitelj v zdravstvu. Pomotno je mnenje, da je utrjenje po zimi odveč ter da poletno utrjenje zadostuje za zmago nad nevarnostmi mrzlega letnega časa. Pač pa nam preti pozimi nevarnost, da prekoračimo meje dopustnega in da gremo predaleč. S premrzlo vodo na primer se je že marsikaj pokvarilo, in neprestano mrzlo umivanje v nezakurjenih sobah bo gotovo pospeševalo revmatizem in katare ali pa jih bo celo povzročilo.

Če se hočeš privaditi mrzlemu umivanju in otiranju, moraš pričeti z mlačno vodo in znižaš temperaturo vode polagoma, morda za eno stopinjo na dan. A po mrzlem umivanju se moraš zmeraj dobro otirati.

Prav tako važno ali pa še bolj važno kot utrjenje telesa z vodo je utrjenje z zrakom. Zrak je pa naravni medij, v katerem živimo. Porabimo po zimi vsako možno priliko, da gremo na zrak. Tisti, ki zmeraj doma čepijo, se lažje prehladijo. Tudi premočno kurjenja, kakor je običajno v mnogih stanovanjih in posebno še v uradih, pripomore le k pomehkuženju kože. Temperatura v sobah naj se giblje vobče med 17 in 19 stopinjami Celzija. Te meje nikar ne prekoračí; če je pa tempatura višja, skrbi z zračenjem za to, da se zniža na omenjeno povprečno toploto. Sicer je pa ravno zračenje sob z odpiranjem okem tudi po zimi izborno sredstvo, da zmanjšaš nagibanje k prehlajenju. Spalnica ni treba, da bi bila tako topla kot so drugi prostori; popolnoma nekurjena spalnica pa tudi ni dobra, in za stare ljudi še prav posebno ne; lahko nas namreč zapelje, da se preveč odenemo. Na ta način se razvije premočno potenje in se s tem poveča nevarnost prevelikega ohlajenja kože.

Vedi pa tudi še prav posebno to, če se še nisi nikdar utrjeval, da začneš z utrjevanjem v poletju ter da nadaljuješ z njim po zimi, upoštevajoč pač spremenjene razmere. Če pa vseeno hočeš po zimi pričeti z utrjevanjem, moraš biti skrajno previden, se moraš ogibati enostranskega vodnega fanatizma in moraš porabiti kot utrjevalno sredstvo večinoma zrak, najprvo topli sobni zrak, nato stopnjema zrak v nezakurjeni sobi in slednjič sobni zrak pri odprtih oknih.

(Zdravje.)

Ameriško življenje

125.

Zavaroval se ni proti kravi . . .

Hanford, Cal. — William F. Liggett, farmar, je bil zavarovan proti udarcu konja in proti rogovom bika. Zadnji teden je umrl, ko ga je sunila krava v trebuh. Proti udarcu krave ni bil zavarovan . . .

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

"Svoboda" v aprilu

Izšla je nova številka glasila delavskih kulturnih organizacij v Sloveniji "Svoboda". Na 24 straneh prinaša: nadaljevanje razprave Heinricha Cunova "Izvor vere" in sicer odlomek o ustvaritvi sveta (tolmačenja raznih narodov in religij), sledi konec diskuzije o socijalizmu, ki sta jo imela pod predsedstvom angleškega pisatelja Belloca angleški socijalistični pisatelj Bernard Shaw in krščansko socijalni pisatelj Chesterston. Peter Panter, znani nemški pisatelj, ki se skriva pod kopico psevdonimov, prinaša satiro "Zaupno vam povem....". Kdor je čital v zadnji številki "Svobode" njegovo "Opozicijo" si lahko predstavlja duhovitost tudi te satire. Angelo cerkvenik obširno poroča o motivih, okolici, ozračju dobe in današnjem ozračju, iz katere je izšel roman Bratka Krefta "Človek mrtvaških lobanj", ki zanj ni le dokument dobe, nego čista umetnina. Mi bi o tem dvomili. Ko ga dobimo v oceno, se bomo ž njim obširneje pobavili. Sledе pregledi: Društveno življenje poroča o delovanju podružnic "Svobode" v Mariboru, Zagorju bo Savi, Litiji, Javorniku in Tržiču ter o esperantskem tečaju strokovno organiziranih delavcev s sliko udeležencev o Prijateljih prirode in njihovem izletu na Mrzlico, o predavanjih dr. Finkove za žene ter o Kabaretnem večeru "Zarje. V "Delavskem športu" čitamo o delavskih nogometnih prireditvah v Jugoslaviji, o občnem zboru mariborske SK Svobode, o delu mariborskega Osrednjega društva kolesarjev ter prinaša še 16 beležk iz mednarodnega delavskega športa. Številka je zaključena s pregledom po svetu, kjer se komentira kot dokument časa pesem, ki je bila priobčena v 34. štev. Prosvete pod nazvom "Pesem osvete", ki izraža v današnjih mirljubnih časih pač izjemo. Njen neznani avtor se lahko javi Hakenkreuzlerjem in gotovo ne bo obsojen kot izdajalec domovine. Dalje radiopropaganda v Belgiji itd.

Število slušateljev zagrebške univerze

Zagreb, 30. marca 1930.

Sedaj se je končalo upisovanje v letni semester zagrebške univerze, in število vpisanih znaša 3814 slušateljev. Od teh jih je upisanih: na teološki fakulteti 102, na filozofski 1119, na juridični 1150, na medicinski 406, na gozdarski 230, na tehnični 546, na veterinarski 261.

Kaprol—veteran

Murska Sobota, 29. marca.

Veliko pozornost zbuja med bolniki v tukajšnji bolnici ne ki 88letni starec Jožef Kuplen iz Proseške vasi. Občudujejo ga že radi tega, ker je kljub svoji starosti sam prišel v bolnico, da-si je moral prehoditi lepo število kilometrov po hribovitem terenu. Še večje občudovanje vzbujajo njegove zgodbe, ki jih pripovedujejo o zlatih starih časih, ko je še bil kaprol. Bojeval se je v Dalmaciji in Bosni. Pravi, da so bile "stare vojske" bolj človeške, kakor pa sedaj. Takrat je šlo bolj po domače. — Stari Kuplen je še kljub svoji visoki starosti korenjak ter ima gotovo še nekaj let pred seboj.

Boj s cigani

Sremska Mitrovica, 30. marca.

V Sremsko Mitrovico je v torek ponoči prišla večja tolpa ciganov z namenom, da nakradejo konje. To je pa policija pravočasno zvedela in poslala je močno patruljo v ciganski tabor. Cigani so se pa začeli braniti z orožjem. Nastala je pravcata bitka. Pri tem je bila ustreljena neka 5letna ciganka. Policija je po borbi aretirala 5 ciganov in 10 ciganк. Tolpa je imela seboj tri voze in 5 konj. Živinska potna lista se je pa glasila le na 4 konje. Izgleda, da je pa tudi ta lista ponarejena.

Velika nesreča na Ohridskem jezeru

Beograd, 30. marca 1930.

Na Ohridskem jezeru se je danes dogodila velika nesreča. Popoldne se je vozila po jezeru večja družba z motornim čolnom, hotela je napraviti izlet k samostanu Sv. Nauma. Ko so se vračali, se jim je nepričakovano udrl čoln, hoteli so se rešiti s plavanjem, toda v razburkanem jezeru jih je enajst izmed družbe utonilo. Med njimi komandant mesta Ohrida general Protič, grški konzul iz Korče z ženo, okrajni načelnik Kališanin, nadaljе češkoslovaški konzul, grški zdravnik Dr. Palanas s svojo zaročenko in žena konzularnega tajnika Krstiča.

Tragična nesreča je vzbudila med vsem prebivalstvom veliko žalost.

Neumestna šala

Gornja Radgona, 30. marca.

Negovski župnik je prejel te dni pismo iz Amerike v slovenskem in angleškem jeziku, da je lani umrl v Ameriki neki bankir, rodom iz njegove župnije. Ta bankir, da je zapustil ogromno premoženje, od katerega da bi naj po oporoki odpadlo na Negovsko cerkev 40,000 dolarjev, sorodniki pa naj bi si razdelili ogromno vsoto 300,000 dolarjev. V pismu je nadalje stalo, da mora župnik priti v Ljubljano v neko banko, kjer da bo 1. aprila ob 10 uri lahko denar prejel.

Vest o ogromni dedščini se je bliskoma raznesla, trumoma so se začeli oglašati številni dediči. Župnik pa je le bil tako previden, da se je preje telefonično informiral pri dotičnem zavodu, ki pa o celo stvari ni prav nič vedel.

Peščena afera v Beogradu

Beograd ima zopet novo afero. V Beogradu obstoja takozvani kartel peska, to je kartel prodajalcev s peskom, kateremu načeljuje Prometna banka, katere glavni šef je beogradski župan g. Savčić. V znani razpravi beograjske občine proti Dr. Kosti Juvanoviću so zagovorniki slednjega mnogo razpravljali s postopanjem tega kartela, ki dobavlja pesek za tlakovanje beograjskih ulic. Sedaj pa je finančna urava obsodila ta peščeni kartel na Din 2,803.167 kazni, ker ni hotel plačati davkov in drugih taks.

Beograjčani pa vprašujejo sedaj, da li bo radi tega povišan mestni proračun, to se pravi mestne doklade, kajti cena peska se bo sedaj nedvomno dvignila.... Okoli osebe beograjskega župana se vedno več nabira.... Afera za afero.

Ciganski primaš Aleksander Balaš v Odžacih pri Somboru je pregledoval svoje gosli ter našel v njih napis Antonius Stradivarius Cremononensis faciebat anno 1726. Tedaj, kakor izgleda, so njegove gosli dragocen izdelek Stradivarija, ki imajo sedaj ogromno vrednost.

Zadružna banka v Ljubljani je začela z izplačevanjem dividende in sicer 6%, to je za delnico Din 6. Kdor še ni poslal, naj takoj pošlje v Ljubljano, Miklošičeva cesta 13 odrezane kupone, da dobi izplačano dividendo. Banka je dala našim rojakom na razpolago iz svojega večinskega sindikata še nekaj delnic, ki jih lahko naročajo interesenti pri bankinem zastopniku za Zedinjene države L. J. B. Mentonu, 15824 Normandy Ave., Detroit, Mich, ali pa direktno v Ljubljani na gornji naslov.

Prva radnička pekarna v Zagrebu je ena naših največjih zadružnih pekaren. 25. maja tekočega leta bo imela občni zbor, na katerem bo proslavila svojo desetletnico in izdala v ta namen tudi slavnostni spis, za katerega je naprosila za sotrudništvo najbolj znane slovenske delavske zadrugarje.

Andreja Bradeška smrt je pretresla vse naše delavske žadrugarje. Bradeško je bil v raznih zadrugah 20 let in bil prepričan zadrugar. Bil je v odboru Konzumnega društva za Slovenijo, Produktivne zadruge ljubljanskih mizarjev, kjer je zadnje čase tudi delal, Stan in doma, s katerega pomočjo si je postavil, na njegovi koloniji ob Tržaški cesti v Ljubljani tudi čedno hišico, kjer je hotel na stara leta živeti in Splošne zavarovalne zadruge. Slava njegovemu spominu!

Mile Klopčič na svobodi!

Ljubljana, 5. aprila 1930.

Na veselje vseh svojih znancev in prijateljev se je pojavil po 10tedenski odsotnosti v Ljubljani zopet Mile Klopčič. Dospel je iz preiskovalnega zapora v Veliki Kikindi, kamor ga je potisnil kakor smo že večkrat poročali strog paragraf. Po štiridnevni razpravi, ki se je pričela v pondeljek 31. marca so bili vsi obtoženci v procesu proti izdanju "Knjige drugova", kakor se je imenovala ta zbirka, v katero je Mile prispeval poleg 30 jugoslovanskih pesnikov, so bili vsi obtoženci oproščeni. So to urednika Jovan Popovič iz Vel. Kikinde in Simić iz Zagreba, Husein iz Sarajeva in trije Slovenci: Grahor, Kozar in Klopčič. Obtoženi so bili komunistične propagande, razburjanja 'klasnih' razlika in dela na nasilni izpremembi obstoječega političnega in socijalnega reda v državi. Vendar državni pravnik je bil na strani obtožencev in bili so vsi po velikih ovacijah izpuščeni.

"Domači prijatelj" in "Naš obzor"

Izšla je nova številka tega našega lepega lista. "Domači prijatelj" prinaša sledečo vsebino: František Langer: Slepci, Vyskočil-Severjanov: Velikonočna povest. Mažuranić: Vrabec, Mile Klopčič: Bežna je pomlad nevest, Ksaver Meško: Obrekovana, Ivo Peruzzi: Zorko Prelovec, Isti: dr. Karlin Ivan, Ferdo Delak: Slavko Osterc in Matija Bravničar, Šesti čut, Astrološki koledar za moške, Miran Jarc: Ob Kreftovi knjigi: Človek mrtvaških lobanj, Pogovor o novih knjigah, Tragikomična zgodbica, Kramljanje in Mažuranić: Gitana. Kakor vedno, je številka bogato ilustrirana in prinaša nadaljevanje Mauzensovega romana: Živa blagajna, Meh za smeh in Praktične nasvete. — "Naš obzor" pa vsebuje: dr. Ivan Lahov: Odhod, Dumont-Strniševo pesem: Pri vodnjaku, Jack Londonovo črtico: Na snežni gazi, V ledenem objemu, Nekaj novosti iz tehnike, Oton Katz: Iz dokumentov polarne tragedije, Sportne silhuete, Pisno pero v človeški zgodovini, Novi gigantski spomenik na Suezu, Zaplenjena slika, Kako izdelujemo senčnike, Sah, Za kratek čas, Obratnice in Meh za smeh. Obadva lista se naročata v Ljubljani, Na Prulah 11 in staneta letno 2 dolarja.

Plačilo za 45 letno zvestobo

M. Sobota, 3. aprila 1930.

Splošno sočutje vzbuja žalostna usoda starega zakonskega para Leopolda in Elizabete Scheld. Ravno 1. aprila je minulo 45 let, odkar sta v službi na tukajšnji pristavi L. Sapary-a. Ves čas službovanja sta bila vzor zvestobe, poštenosti in pridnosti, tako da sta bila zelo priljubljena.

Zlati časi pa so minuli. Kajti mož je pri 81 letu obolel in še sedaj ne more zapustiti bolniške postelje. Njegova žena pa ima vsled visoke starosti 74 let zelo slabe noge, tako da ni sposobna za nobeno delo. Ako se ne bi našli dobri ljudje, da bi jim pomagali bi morala že od gladu umreti, toda svojo bol prenašata z veliko potrpežljivostjo.

Vlom v Ljutomeru

Ljutomer, 4. aprila 1930.

V noči 2. na 3. aprila so neznanci na najbolj prometni cesti vlomili v trgovino Angele Čeh-Lisanj v Ljutomeru, ter odnesli precej raznega blaga, pa tudi na tobak in ročno blagajnico niso pozabili. Domneva se, da se je že čez dan negdo skril v trgovino ponoči pa je skrivaj odklenil vrata, da so prišli lahko še njegovi pomagači. Lastnica ceni škodo na 50,000 Din, ki pa je bila krita z zavarovalnino.

Usoden prepir

Osijek, 4. aprila 1930.

Iz Županije pri Drenovcu blizu Osijeka poročajo: Te dni se je prepiral orožniški narednik Tomo Kmetec s tukajšnjim občinskim blagajnikom Martinom Kraljevićem. Orožniški narednik je med prepirom udaril Kraljevića po glavi. To je pa blagajnika tako razkačilo, da je udaril narednika s tako silo s palico po glavi, da je ta obležal mrtev na tleh. Ubijalca so aretirali.

Dva samoumora

V Ninčičevu je te dni povzročil samomor Elize Politzer vdove po zdravniku Dr. Teodoru Politzeru veliko senzacijo. 38letna vdova je živela s svojo 20letno hčerko v ugodnih razmerah, zato vzrok tega samomora ni znan.

V Varaždinu pa se je te dni obesil 52letni krojaški mojster Matija Higel v hotelu "Novak". Vzrok samomora so najbrže slabe gmotne razmere.

Dr. I. P.:

Stari nauk v novi dobi

Za svoje zdravje skrbi človek najlaže pri samem sebi, na svojem lastnem telesu in to tako, da svojega telesa ne zanemarja, ampak ga neguje in utrjuje. Mnogo vzrokov bolezni je v zanemarjenem, neoskrbovanem telesu, mnogo se jih pojavi radi nepravilnega ravnanja s telesom, to je napačnega življenja, zato je nega telesa pravzaprav začetek higijene.

Zdravo človeško telo ima naravne obrambne sile mehaničnega, kemičnega in fiziološkega značaja, ki jih mobilizira ob napadu na telo in napad odbije. Ne odbija samo napada mikrobov, marveč tudi vse druge škodljive vplive. Te obrambne sile so torej dragoceno orožje za človeka. Toda namesto da bi človek to orožje hranil in ga vzdrževal, se zanj ne briga in ga zanemarja, izgublja z zanemarjanjem svojega telesa tudi svoje obrambne sile in z njimi svojo odpornost in svoje telo takorekoč sam izpostavlja oškodovanju. "Človek sam sebe uničuje."

Mala izguba telesnih obrambnih sil se da popraviti in nadomestiti s pravočasnimi ukrepi. Večina ljudi potrebuje danes takih ukrepov za jačanje obrambnih sil. Te ukrepe imenujemo utrjevanje.

Naše telo utrjujemo na razne načine n. pr. tako, da negujemo telesna gibala, dihala in žilje zlasti z bivanjem v prosti naravi, z izleti, turistiko, sportom vseh vrst in telovadbo in končno, da skrbimo za nego še ostalih telesnih organov recimo s pravilno hrano, s pravilno ureditvijo življenja in podobno.

Najlažja, najenostavnejša in najcenejša je nega kože. Koža je mnogo važnejši organ telesa, nego sploh mislimo. Ona ni samo močno obrambno sredstvo in skladišče mikrobov, nego je tudi pomožni dihalni organ. V koži so "pore", skozi katere človek diha in oddaja izločila in vodo — znoj. Pri človeku, ki se mnogo giblje ali dela, so ta izločila tekoča, dočim lepijo na koži onega človeka, ki večino življenja presedi. Če se pore zamašijo, trpi kožno dihanje in izločanje. V koži so tudi nežni konci živcev, tam so drobne krvne cevčice, ki so oškodovane po maščobni skorji strnjenih izločil na koži. Koža postane medla in cunjasta, namesto da bi bila napeta in elastična.

Nikakor ni zadosti, da skrbi človek le za lično zunanjost, marveč mora še posebno paziti na čistoto kože, kar doseže z vsakdanjim umivanjem in pogostim kopanjem.

Umivanje nam pomeni naše vsakdanje jutranje umivanje, umivanje glave, umivanje nog in umivanje rok ob raznih prilikah.

Vsakdanje jutranje umivanje nima samo namena človeka očistiti izločil preteklih 24, ur, marveč ga tudi osvežiti. umijemo si obraz, to je lice, oči, nos in ušesa, glavo, vrat, oprsje nad boki, lakti in roki. Umivanje ima namen nesnago na koži raztopiti in odplaviti, zato je najprimernejša mehka in topla voda. Mehka voda nima apnenčevih soli in boljše topi alkalije ko trda. Topla voda tudi bolje topi nesnago, kajti mrzla voda se ne prime mastne kože in v kapljicah odteče. Topla voda pri kratkotrajnem umivanju ne pomehkuži človeka. Če se hočemo osvežiti, se po očiščenju oblijemo z mrzlo vodo. Raba tople vode pri umivanju je priporočljiva tudi iz vzgojnega momenta, kajti človeka, zlasti otroka, je lažje navaditi na temeljito jutranje čiščenje s toplo nego z mrzlo vodo; topla voda ga ne odbija tako kot mrzla.

Od drugih pripravc za jutranje umivanje je potrebna še umivalna rokavica ali običajna krpa, ki jo namakamo v vodo in kožo odrgnemo. Samo omočenje kože ali drgnjenje z rokami ne zadostuje. Brez škode za kožo uporabljamo običajno milo, ki je čistejše ko dišeča mila. Rabili bomo pač tisto, ki smo ga preskusili, ki nam prija in ne dela izpuščajev na koži. Ni pa milo potrebno vsak dan, ako nismo močno umazani, pač pa potrebujemo vsak dan brisačo. Od vseh je najboljša frotirna, ker si z njo hitro osušimo kožo in jo tudi frotiramo, kar ugodno vpliva na oskrbovanje kože s krvjo. Če nimamo tople vode je najenostavnejše umivanje ob tekoči vodi (vodovodu, potoku, reki), kjer se umazana voda sproti odteka. Posebno pazljivi moramo biti pri jutranjem umivanju na čiščenje rok.

Ostrižemo si nohte in odpravimo izza nohtov nesnago, nato pa roke z ročno krtačico odrgnemo, zlasti med prsti in na koncu prstov. Mnogo je nerazumljivih bolezni, ki nastajajo radi umazanih rok. Koliko nesnažnih in okuženih stvari gre v 24 urah skozi človekove roke in koliko mikrobov ostane tam! Zato bi moral vsakdo izpolnjevati pravilo: Umivaj si roke pred jedjo! Kjer je tekoča voda v stanovanju ali blizu, tam je izpolnjevanje tega pravila malenkost. Drugo, prav tako važno pravilo je: Umivaj si roke, ko prideš s stranišča! Mnogo manj črevesnih bolezni bi bilo, če bi se vsi ravnali po tem pravilu. Sicer pa si je treba umivati roke vsakokrat po delu ali po kakršnemkoli onesnaženju rok. Človek se mora navaditi na umivanje rok tako kakor na druga za življenje važna opravila.

Kopanje v vodi je potrebno dopolnilo k umivanju in se običajno nanaša na vse telo. Kopljemo se, da si očistimo celo telo ali da se osvežimo in okrepimo.

Čistilno kopel si napravimo vsak teden enkrat v vsakem letnem času, da očistimo kožo in kožne pore. Za njo porabljamo toplo vodo, frotirno rokavico ali krpico, eventualno milo in frotirno brisačo. Osvežilna kopel nam osveži telo, zato naj traja malo časa, da se lahko ponovi vsak dan. Za osvežilno kopel rabimo torej samo hladno vodo in eventualno frotirno brisačo, da se osušimo. Osvežilna kopel ugodno vpliva na prehranitev kože in tudi dobro učinkuje na vse telo, zlasti na živčevje in duha.

(Konec prihodnjič.)

Tunelski delavci se organizirajo

San Francisco, Cal. — Delavci, ki so uposleni v tunelih, katere grade pri konstrukciji vodnih naprav v Hetchyju, so se pričeli organizirati. To delo vodi unija iz San Francisca. Podjetniki, ki imajo v rokah konstrukcijo, se poslužujejo znanih metod, da preprečijo unijoniziranje. Na zborovanja pošiljajo svoje špione, ki potem poročajo o delavcih, ki so aktivni v organizatoričnem gibanju. Vzlic velikim zaprekam, ki se jim stavijo na pot, voditelji unije pričakujejo, da bo kampanja uspešna in da bodo vsi tunelski delavci organizirani v prihodnjih par tednih.

Bankroti bank v državi New York

New York. — Število bankrotov bančnih podjetij v državi New York je bilo v prvem četrtletju tekočega leta največje od l. 1922.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockford 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODSEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 669 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik.....3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODSEK:

FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....3624 W. 27th St., Chicago, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....1009 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POROTNI ODSEK:

JOHN GORŠEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVŠEK.....1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....695 E. 162nd St., Cleveland, Ohio.
FRANK LEKŠA, tretje okrožje.....P. O. Box 584, Mulberry, Kans.
FRANK KLUN, četrto okrožje.....Box 658, Chisholm, Minn.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje.....P. O. Dines, Wyo.

NADZORNI ODSEK:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRAST.....555 S. Pierce St., Milwaukee, Wis.
MICHAEL PLESHE.....510 Madison Ave., N. S., Pittsburgh, Pa.

POZOR!—Korespondenco z glavnimi odborniki, ki dolaje v gl. urado, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsedništva, naj se naslove na predsedništvo.
VSE DENARNE pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odseka in jednote vobče, naj se pošiljajo na gl. tajništvo.
Vse zadeve, tikajoče se bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.
Vse zadeve, v zvezi s blagajniškimi posli, naj se pošiljajo na blagajništvo.
VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zaitz, predsedniku nadzornega odbora.
VSI PRIZIVI na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na John Geršeka, predsednika porot nega odseka.
VSI DOPISI in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na "PROSVETO," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows:
Communications for the supreme president should be addressed to him.
All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to the secretary's office.
Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.
Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.
Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors.
Charges, complaints and appeals should be addressed to John Geršek, chairman, Judicial Committee.
Articles for publication, announcements, advertisements, subscriptions and all other business pertaining to the official organ should be addressed to "PROSVETA."

Frank Lukanečeh:

ZA NAŠE FARMARJE

Kadar se izvalijo piščanci, kar si je zelo lahko zapomniti, posebno če podlagamo jajca pod koklje, moramo takoj po izvalitvi pritrditi, seveda ne pretesno, golobji obroček na noge piščeta s številkami. (Lahko tudi preluknjamo z zato pripravljenimi kleščemi mreno na nogi med prsti, kar pa je precej težko opisati brez slike.) Poleg številk moramo tudi zapisati, od katere kure so piščanci. Abecedo naj rabimo pa za starost let, na primer: A prvo, B drugo, C tretje leto itd.

Torej piščančni obročki naj bi se glasili No. A-1-5, to pomeni: mati je mila kokoš No. 5, oče No. 1 in izleženo je bilo v letu 1930. O zaklopnih gnezdih je seznamek. Seznamek je voditi: "Prvo," "drugo" in če je potrebno tudi "tretje leto", kolikor časa rabimo kokoš za pleme. Drugo leto lahko izberemo samo dvajset kokoši od onih petdesetih, katere so se nam izkazale kot najboljše jajčarice in jih plodimo z dvema od onih petelinov, katri so se prejšnje leto izkazali za najboljše.

Na ta način si vzgojimo svojo najboljšo perotnino in najboljše jajčarice. To je najbolj enostavni način. Sedaj ste mnogo čitali o več velevažnih stvareh. Vem, da je med nami še mnogo rejcev, ki sploh niso še slišali o takih velevažnih točkah. Iz tega lahko vsaki rejec sklepa, kakšne važnosti je nabava plemenske perotnine.

Vestni rejci vse to delajo, kar dokazuje, da je tudi v perotninstvu treba znanja in truda, še več kakor bi si kateri romišljeval, ako hoče rejec pravilno izvrševati svoj posel in pričakovati dobičke.

Ni težko delo, je pa vztrajno. Enostavno je, da kupimo peteline od vestih in pravih rejcev ter jih družimo z odbranimi najboljšimi kokošmi. V vsaki skupini je nekaj dobrih — in posebno dobrih kokoši ali piščancev — recimo 5 ali 10 je izvanrednih jajčaric. Te razdelimo posamezno v skupine po 10 za pleme. Piščance zaznamujemo in od tod dobimo potrebne plemenske peteline za drugo leto uporabe. Ako pa so v sorodstvu, jih zelo lahko zamenjamo z vestnim rejcem, ako imamo dobro perotnino. Ako pa hočemo zamenjati, takrat si pa lahko nabavimo zopet novo perotnino od vestnega rejca.

O presojevanju perotnine se lahko poslužujemo nekako sledečega načina v tej deželi: Zaznamovanje jajčje produkcije: Preiskušanje državnih kolegijev, jajčje tekme, privatne tekme, državne jajčje tekme, privatni rekordi napravljenih pri kokošjerejcih, čistokrvnost, rekordi, plemenjaki in plemenke, sestre in hčere, sposobnost, moč, oblika in standarizacija itd.

Pozneje v drugih spisih — bom priporočal najboljši perotninski list, kjer boste našli vse podatke.

(Konec.)

Indijski način bojevanja proti Angliji. Slika pokazuje stavkajoče železničarje, ki so se odzvali Gandhijevemu klicu pasivne rezistence s tem, da so se enostavno polegli po cesti in s svojimi trupli ustavili avto vladnega funkcionarja, ki stoji pred avtom.

Kadar izgubite moč ali težo

Moški in ženske, ki so slabotni in bolehni in imajo slab apetit, nepočitnost, slabosti glavobol, drašenje udov ali mučenje, ali kronično zaprtico, bi morali vživati Nuga-Tone.

Nuga-Tone odstrani tudi bolezni gojenih nadlogotij, katere vam delajo mizerno življenje, vam da boljši apetit, pomaga prebavi in odstrani pike in zaprtost iz kloaka ali črev. Nuga-Tone tudi ohladi kri, pomaga obistnemu ali urinarnemu drašenju, ter olajša mišice, vladotne stiskanje, napravi dovolj rudeče zdrave krvi, pečene zaprtico, prinese mirno počivajoče počitnice spanje in povrne zdravo moč na vaše telo. Nuga-Tone se prodaja pri vseh trgovcih z zdravili. Ako vaš trgovec nima tega v zalogi, zahtevajte naj isega naroči za vas od njegovega prekupčevalca.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Hanns Heinc Ewers:

Poslednja volja Stanislave d'Asp

(Iz knjige "Die Besessenen")—Poslovenil To-sr.

Šli so skozi park okoli tihega ribnika. Solnce je odsevalo od črnih škriljev na kapeli, igralo se na belih, kimajočih brezah in je metalo migljajoče sence njihovih vej na gladke poti. Stopili so skozi odprta vrata, grof je vzel par kapljic blagoslovljene vode in se je prekrižal. Oni trije so vzdignili težko kamnito ploščo potem so stopili doli v grobnico.

Tu so stala v vrsti in po redu na obeh straneh velike, rdeče žare z grbi grofov d'Ault-Onival. Visoke krone so jih zapirale in vse so nosile na verigah okoli vratu težke bakrene plošče z imeni in datumi umrlih. Vzadaj je stalo nekaj praznih žar. Molče je pokazal grof na eno, oni trije so jo vzdignili in so jo nesli iz grobnice.

Šli so iz kapele, stopali so med grobovi pod brezami. Ducat mogočnih kamenitih plošč je ležalo tu, z napisi zvestih služabnikov grofovskega rodu, ki so jim počitek tudi v smrti stražili od vseh strani. Toda na grofičinem grobu ni bilo nobenega kamna; tu je cvetelo v razkošni krasoti na stotine temnordečih rož.

Previdno so se lotili vrtnarji dela. Z globokimi zarezami so ločili cele kose površine, skrbno so jih vzdignili z vsemi ukoreninjenimi rožami in so jih položili na stran, poleg žare. Vlamcu je bilo, kakor da bi grobu posneli živo kožo, kakor kapljica krvi je padla tu pa tam kaka odlomljena roža na zemljo.

Sedaj je ležala črna zemlja tu in ljudje so kopali. Jan Olieslagers je prijel grofa pod roko: "Pojdi, hodiva medtem gor in dol." Ali grof je odmajal z glavo, niti za trenutek ni hotel zapustiti groba. Odšel je sam.

Počasi je taval okoli ribnika, zdaj pa zdaj je stopil nazaj pod breze. Zdelo se mu je, kakor da kopljejo vrtnarji strašno počasi, minute so lezle. Šel je v sadovnjak, trgal je grozdičje; iskal je tudi na gredeh zakasnele rdeče jagode.

Ko se je vrnil, je videl dva izmed njih do ram stati v grobu; sedaj je šlo hitreje. Videl je med njimi krsto, z rokami so jemali z nje zadnje ostanke vlažne zemlje. Bila je črna krsta, težko okovana s srebrom, toda srebro je postalo že zdavnaj črno, in les preperel in lepljiv, močno načet od tople vlažnosti tal. Grof je vzel iz žepa velik svilen prt in ga dal staremu vrtnarju; sem notri naj bi zbral kosti.

Ostala dva sta obračala vijake; ostudno je zaškripalo, če je zdrsnilo orodje. Večina so že popustili dovolj v zgnilem lesu, s prsti bi jih lahko potegnil ven. Potem so nekoliko prizdignili pokrov, porinili vrvi pod njega in jih močno zavozljali. Eden je skočil iz jame in je pomagal drugemu vleči pokrov.

Na grofov migljaj je odgrnil drugi beli prt, ki je pokrival truplo, in še drugi manjši prt, ki je zakrivalo glavo.

Tu je ležala Stanislava d'Asp — in tako je ležala tu — kakor je ležala na mrtvaški postelji.

Dolga čipkasta srajca, ki je ovijalo celo telo, se je zdela vlažna in na nji so bili črni in rjastordeči madeži. Toda kakor iz voska upodobljene so počivale roke na prsih, tesno so držale slonokoščenega krucifiksa. In tako malo kakor te je bil tudi obraz spremenjen. Ni ležala tu kakor živa, kakor spavajoča — in vendar ni bilo nikakega mrtvaškega izraza. Zdela se je kakor voščena punčka od umetniške roke upodobljena. Te ustnice niso dihale, toda smehljale so se. In na njih je bila lahka rdeča barva kakor na licih, kakor ušesih, od katerih sta visela kakor kaplji dva velika bisera.

Toda biseri so umrli.

Grof se je oprijemal za brezino deblo, potem se je težko usedel na visoki kup izmetane zemlje. Ali Jan Olieslagers je bil z enim skokom v grobu. Nizko se je sklonil in je narahlo potipal z nohti mrličeve lice. Dalo je prav fin, rahel glas, kakor da bi potipal star ševre.

"Pridi ven," je dejal grof, "kaj iščeš tam?"

"Konštatiral sem, da je praška porcelanasta glasura tvoje grofice prav imenitna reč; vsaki koketi naj bi se priporočila, ki hoče še z osemdesetimi predstavljati Ninon!" Njegov glas je zvenel grobo, skoraj ostudno.

Grof je skočil pokonci in je stopil čisto kraj grobovega roba.

"Prepovedujem ti tako govoriti! — Pri vseh svetnikih, ali ne vidiš, da je delala ta žena to zame? — In zate tudi — za naju oba! — Videla naj bi jo lepo kakor je — še v smrti!"

Vlamec je stisnil zobe. Premišljaval je, ali požrl je svoje besede. Potem je suho dejal: "Dobro je; videla sva jo. — Položite nazaj pokrov, ljudje, in zakopljite jamo."

Toda grof ga je presekal: "Si li nor? Pozabljaš, da jo morava prenesti?"

"Ta žena ne zasluži, da bi počivala v kapeli grofov d'Ault-Onival." Govoril je mirno, ali izivajoče, vsako besedo povdarjajoč. Grof je bil iz sebe:

"To, to praviš ti — ob grobu te žene? Tej ženi, katere ljubezen je segala preko groba —"

"Njena ljubezen? — Njeno sovraštvo!"

"Njena ljubezen, pravim jaz! Bila je svetnica --"

Tedaj mu je Vlamec glasno zavpil v obraz: "Ona je bila najnesramnejša vlačuga v celi Franciji!"

Grof je zatulil, pograbljal je lopato in jo zavihtel v zrak. Toda predno se je mogel vreči na prijatelja, so ga zgrabili vrtnarji.

"Spustite!" je tulil. "Spustite!"

Vlamec se ni razburil.

"Počakaj samo trenutek," je rekel, "potem me lahko ubiješ, če me hočeš."

Sklonil se je, odpel gumb na vratu in je široko razgalil srajco z mrličevega telesa.

"Tu, Vincenc, poglej sem!"

Očaran je pogledal grof. Nage so ležale vitke roke pred njim, vil se tá neskončno lepi tilnik, so počivale tu bele, majhne otroške prsi. In ustnice so se smehljale, so se smehljale vedno, kakor da bi ga vabile k še enkratnemu ženitovanjemu veselju — —

Pokleknli je kraj groba, stisnil roke k molitvi in zaprl oči. "Sveti Bog v nebesih, zahvaljen, da si mi še enkrat pustil pogledati to podobo."

Jan Olieslagers je zopet pokril mrliča. Skočil je z igroba in je položil roke prijatelju na rame. "Pojdi, Vincenc, greva v grad."

Grof je odmajal z glavo. "Pojdi ti, če hočeš. — Jaz jo moram preložiti.".

Sedaj je stisnil Vlamec z vso silo njegovo roko. "Prebudi se že enkrat, Vincenc! Ali še vedno ne pojmiš? — Kako hočeš napraviti to — jo preložiti?"

Grof je topo strmel v njega, in pa je nadaljeval: Tu stoji tvoja žara — in njen vrat je precej ozek. In tam leži grofica — —"

Grof je prebledel. "Jaz jo moram preložiti," je mrmral brez glasu.

"Ali ti jo ne moreš preložiti."

"Jaz sem prisegel." Čisto votlo so donele besede: "Prisegel sem to. Jaz moram to, kar je od nje še ostalo, danes, pred solnčnim zatonom, v žari prenesti v kapelo. Na krucifiksa sem to prisegel."

(Konec prihodnjič.)

J. W. Barth:

Osveta živega mrtveca

Ko se je velika vojna nadivjala do kraja in je bila cena človeškega življenja še globoko pod ničlo, se je podal bivši poročnik Prosper po dvanajstih bitkah, tri in dvajsetih spopadih in štirih letih službe na fronti v nove pustolovščine. Ritem pehote z žganjem, ročnimi granatami in bobnečim ognjem še ni ugasnil v njegovi krvi, zato ni bilo nič čudnega, da se mu je videla domovina v stiski in potrebi ter meščanski utesnjenosti premajhna. Vsenaokrog pa so nastale nove države, ki so v vrtincu svojega spočetja nudile tvegajoči mladini bogato polje udejstvovanja. Najviharnejše je bilo na vzhodu. Prevrat je sledil prevratu. Politične in druge roparske tolpe so vsak dan popravljale meje, se spuščale v manjše in večje vojne, postavljale vlade in jih odstavljale. Dobivale so za ta podjetja pobudo in denar od različnih držav, ki so imele od tega svoje posebne koristi.

V neki takšni meddržavni organizaciji na vzhodu je dobil tudi Prosper službo. Ker je bil vedno dober vojak, se mu je posrečilo, da se je tudi tu uveljavil ter napredoval, dokler niso vladne čete poklale njegove skupne. Njegova zvezda pa ni zatemnela, zakaj v spopadu je rešil zdravo kožo in tudi policiji, ki ga je iskala kakor iglo, se je znal izogniti. Svojim dobrim zvezam se je imel zahvaliti, da je užival nepomembno civilno življenje, kar je trajalo tako dolgo, dokler ni pošel denar. Končno je spremenil način življenja in postal tajni agent neke velike sile.

Prosper je dobil novo, lepo ime, potrebne dokumente in tudi nekaj denarja. Z novim navdušenjem se je lotil novih nalog. V očeh meščanov je bil zastopnik neke petrolejske tvrdke. Živel je, kakor se spodobi in je rastel v spoštovanju in prejemkih. Tajna služba na nasprotni strani ga dozdevno še ni zapisala v črni seznam. Tako se je čutil sigurnega, preveč sigurnega. V tem položaju je napravil prvo neumnost v svojem življenju, ko se človek smrtno zaljubi v letih, ko vidi v ženski božanstvo. Hrepenel je po veliki ljubezni, kakor se hrepeni le po domovini, v vsej praznoti svoje duše, po letih brez trohice doživetja in brezupne samote.

Bila je lepa ženska, ime ji je bilo Marija in mladi Prosper ji je ugajal. Privlačevala ga je k sebi, dokler ni obtičal v njeni mreži. Potem ga je omrežila.

Ljubezni ni hotelo biti konca in tedaj je napravil Prosper svojo drugo in največjo neumnost: veroval je v žensko. Hotel se je vrniti v pošteno življenje, v domovino ter je hotel uživati srečo s svojo izvoljenko. Izpovedal se ji je do kraja. Razumna ženska je umela, in srečna sta bila oba. Prosper zato, ker je bila zdaj njegova sreča popolna. Marija, lepa ženska pa zategadelj, ker je dovršila svojo nalogo kot vohunka 17 A tajnega oddelka.

Ponoči so vrgli Prosperja iz postelje in ga odvedli v trdnjavo Boris, ki je stala okorna in masivna kakor znamenje v stepi. Mnogo resnih mož je že korakalo skozi njena težka vrata na mračno dvorišče, a le redko kdo se je vrnil.

Obravnava je bila kratka. Sodba se je glasila: smrt. Prosperja so odvedli v celico obsojenih na smrt.

Tam je sedel sam s svojim jadom. Ni mogel doumeti strašne izdaje in v primeri ž njo se mu je zdela vrednost njegovega življenja čisto neznatna. V srcu pa je še vedno imel svojo ubogo ljubezen.

S tem bi bila zgodba končana, če ne bi imela usoda včasi svojih muh. Zarožljali so zapahi, in polkovnik, poveljnik trdnjave, je stopil v celico. V svojem dolgočasju je hotel počastiti zločinca z nagovorom:

"Poznam tvojo zgodbo in sem te pričakoval takoj po prevratu. Ženska zadeva kaj? Ti si največji bedak, kar jih je stalo tu doli pred zidom in vsaka krogla, ki te bo jutri preluknjala liki rešeto, bo storila dobro delo. Naklonili so ti čast vojaške smrti namesto da bi te obesili, ker si se tedaj s tovariši bil kakor cel vojak. Škoda, da niste bili vojaki poštene vojske. Žri in pij to noč, kar hočeš, če boš pa jutri zarana tam spodaj še tako tulil in klical svojo mater kakor druge mlade svinje, bom dal tvojo celico razkužiti z lizolom, da ne pogine naslednji na tvoji sramoti!"

Prosper je osupel motril starega oficirja. V njegovem spominu se je zjasnilo. Ali ni bil pred leti na bojišču njegov polkovni poveljnik? Pri spopadu je bil obležal sestreljen med sovražnima črtama in ponoči je napadel praporščak Prosper na lastno pest s patruljo prednje poljske straže sovražnika, da bi rešil težko ranjenega poveljnika. Stvar se je posrečila. Praporščak je dobil ukor od polkovnega poveljstva, divizijonar pa mu je podelil svetinjo za hrabrost.

Poveljnik je hotel baš oditi, ko ga je Prosper nagovoril: "Vaš trebuh postaja nevaren, spoštovani predstojnik, vi jeste preveč . . ." Polkovnik se je zavrtel in namršil brke kakor razdraženi maček . . . "ali pa se premalo gibljete, stari stric Fric!"

To je bil njegov vzdevek, ko je bil še pri starem polku. Polkovnik je buljil vanj, potem pa se je tudi njemu posvetilo, in če ne bi bilo straž pred vrati, bi se bila objela: kandidat smrti in poveljnik trdnjave.

"Stari dobri Bog ne ve več, kaj hoče," je dejal polkovnik in v njegovih očeh se je zalesketala vlaga. Strašno je zaklel in odropotal iz celice.

Prosper je vedel, da je njegova usoda šla staremu polkovniku v srce, ne da bi je mogel spremeniti.

Bridko je čakati ure, ko peljejo človeka na morišče kakor žival, ki se ne more braniti. Ure so minevale in Prosper se je zatopil v svojo usodo. Pokopal je vse nade, drugo za drugo, vse ideale in slednjič še svojo prvo in zadnjo ljubezen. Potem je pokopal še misel na domovino. Mati bo dolgo čakala, matere so potrpežljive in čakajo vedno.

Tako se je poslovil od vseh strasti. Ostalo mu je le sovraštvo in od njega je pričakoval rešitve. Pravijo, da je ljubezen močnejša od smrti — zakaj bi ne bilo tudi sovraštvo?

Prinesli so mu izborno večerjo, najboljše vino iz polkovnikove kleti in najfinejše cigarete.

Stari narednik je pregledal celico. Preden je odšel, je dejal Prosperju: "Kadar bo počila salva, se morate zgruditi. Jaz sam poskrbim za milostni strel," je pristavil in odšel.

Zdaj se je še bolj stemnilo v Prosperjevi zmedeni duši. Upanje in radost sta ga skoro premagala. Morda pa je bila polkovnikova poslanica samo pobožna laž, da mu olajša smrt? Ure so minevale v dvomu in smrtnem strahu. Potem se je zdanilo.

Zopet so zaropotali zapahi. Prišel je duhovnik. Pred vrati je stal oficir z belimi rokavicami in vojaki z nasajenimi bodali. Nekdo je opomnil, da je napočila ura. Odvedli so ga skozi dolge hodnike, po stopnicah na majhno dvorišče. Oddelek vojakov s puško ob nogah je stal pod poveljstvom starega narednika. Poleg njega dva oficirja, komisar v civilu, nekaj ječarjev in duhovnik. Stali so nasproti zidu, na katerem so bili temni madeži.

Drgetaje je prešinil četo. Poveljnik je stopil na dvorišče.

"V imenu države!" Oficir je prečital razsodbo.

Polkovnik je potegnil sabljo, oficirji so pozdravili. Komisar se je odkril. Nad zidom trdnjave se je pojavila jutranja zarja.

"Pozor!"

Bobnar je zabobnal, duhovnik je začel glasno moliti.

"Ogenj!" je zarjovel narednik.

Kakor od strele zadet, se je Prosper zgrudil na zemljo.

Vojaki so se postavili v pozor, podoficir je oddal milostni strel in je pokril zločinca z odejo.

Tako se je začel dan v trdnjavi Boris.

Pozneje so odnesli truplo, zavito v odejo, pred trdnjavo in ga vrgli v že pripravljen grob. Stari narednik je dajal povelja in ko je bilo vse končano, je sedel na rob groba ter začel kaj svojevrsten razgovor z mrličem:

"Zakaj si mrtev, zakaj če bi se le zganil, bi ti moral poslati še eno kroglo v glavo. Dobro ležiš tam spodaj in kadar bodo zasuli jamo, ne bo nikomur več prišlo na misel, da bi pogledal, kaj je pod odejo. Polkovik te je mogel imeti zelo rad. Ponoči me je zbudil in strašno preklinjal. Takoj sem vedel, da se je moralo nekaj zgoditi. Povedal je, da bo zjutraj justifikacija, in jaz sem se tega prestrašil, saj je justifikacije pri nas kakor cigareta pred zajtrkom. Jutri zarana — mi je rekel dobesedno — bodo ustrelili nekega starega zločinca in tvojega polkovnika. Ker ga nisem razumel, mi je pojasnil: "Velik lopov je ta, ki bo jutri postavljen k zidu, toda eden najzvestejših in najboljših vojakov, ki sem jih srečal v življenju. Rešil mi je nekoč življenje, ne da bi mu bilo mar lastnega. Služba je služba in dolžnost je sveta. Zato bom osebno poveljeval justifikaciji, toda ramo ob rami z zločincem ob zidu in gorje onemu, ki me ne zadene do smrti! "Polkovnik pa je tudi kos mojega življenja in ve, da grem zanj v ogenj. Tudi ima pravico, da živi svoje življenje do kraja. Slednjič je odšel in preložil breme na moje rame. Tako sem sam nabasal puške, in če ne bi bilo davi kaj narobe, potem bi bila dva mrtveca več. Tu imaš denarnico za tvoje veliko potovanje!"

Muzajoč se je stari narednik odkorakal proti trdnjavi.

Ko se je znočilo, se je opotekal mrtvec novemu življenju naproti.

Minula so leta, živci sveta so se jeli pomirjati.

Prosper je bil tedaj srečno dospel domov in je začel redno življenje. Pozneje se je napotil po svetu.

Izdajstva svoje prve ljubezni pa ni mogel pozabiti. Edina strast, ki je ostala v njem, je bilo sovraštvo do ženske, ki ga je tako bridko prevarala. Od časa do časa je povprašal po usodi te ženske. Zvedel je, da je kmalu po izdaji dala slovo tajnemu vohunstvu in se omožila. Mogoče je bila podzavestna ljubosumnost, ki je podžigala njegovo sovraštvo. Ko je izvedel to novico, je imelo njegovo življenje samo en smoter: osveto! Da to stori, je bil pripravljen dati svoje življenje. Potrpežljivo je čakal velike ure.

Marija je po razgibani mladosti stopila v zakon z možem, ki sicer ni bil njen ideal, vendar ji je v svoji tolsti dobrodušnosti nudil mir domačega življena. Ljubil jo je kakor božanstvo in ji je lahko izpolnil sleherno željo. Ko je rodila otroka, se je minulost polagoma pogreznila v pozabljenje.

Nekega poletnega večera, ko so se na nebu zbirali težki oblaki, je sedela Marija s svojim možem pri mizi. Igrala sta "damo".

Služkinja je najavila poznega obiskovalca v neki zapuščinski zadevi. Človek, ki pride v takšnem poslu, ima pristop povsod in ob vsaki uri. Sporočili so mu, naj vstopi. Bil je Prosper. Imel je roženinaste naočnike, lasje na sencih so mu posiveli. Tudi je teh sedem let popisalo njegov obraz s svojimi znaki.

Pozdravili so se in sedli na mizo.

Marija je ugibala poteze tujega gosta. Iz vseh kotov so se bližali strahovi. Težko so se trgale besede od ust.

"Za dedščino gre," je dejal tujec.

Nekje je potrkalo.

"Za dedščino nekega Prosperja."

"Nekdo trka!" je kriknila Marija.

"Kje in kdo trka?" je vprašal mož.

". . . nekega Prosperja, ki je bil 22. septembra 1919 ustreljen v trdnjavi Boris," je nadaljeval Prosper.

"Nekdo trka!" je ponovila Marija.

Možu je ledenela kri v žilah.

"To je tvoje nezvesto srce, ki šteje zadnje udarce," je dejal Prosper mirno.

"Sveta Marija Barbanska — mrtvec je tu!" je vzkliknila Marija.

Zmeden je pogledoval mož zdaj ženo, zdaj tujca.

"Ne, smrt je tu!" je dejal Prosper in segel počasi v žep.

Potrkalo je.

Potrkalo je.

Potem so se odprla vrata, v sobo je stopil angel.

Majceno dekletce, golo in rožnato, oblečeno samo v kratko srajčico, s kodrčki okrog ličic, je capljalo v solzah k materi. Z otroškim instinktom je začutilo, da je mati v nevarnosti. Mati je sedela na stolu kakor odrevenela. Dekletce je splezalo k njej in ji ovilo roke krog vratu.

Tako se je zgodilo, da je Prosper potegnil iz žepa prazno roko in brez besede nameril korake proti vratom.

Pred zrcalom spodaj v veži si je popravil ovratnico. In ko je mehanično dvignil oči, je videl nad ovratnikom nekaj izrednega: smehljajoč se pomlajen obraz.

V tisti noči se je zastrupila Marija.

NAZNANILO O SMRTI

Žalostna novica je zadela dne 18. aprila 1930 ob 9. uri dopoldan in pretresla celo naselbino o smrti

JOSIPA VALENTA

Pokojni Josip je bil bolan 10 dni za pljučnico in neizprosna usoda nam ga je iztrgala iz naše srede vse prezgodaj, soproga in očeta, kateri je skrbel za svojo družino, čigar skozi več let njegovega življenja je bilo neprestano trpljenje ob trdem delu, katerega je vršil ranjki, ves čas bivanja v tej deželi in si s tem nakopal prezgodnji grob.

Pokojni Josip je bil doma iz Velike Dobrave pri Zatični na Dolenjskem. Star je bil 44 let in 6 mesecov. Tukaj zapušča žalujočo soprogo, 2 hčeri v starosti 16 let in ena 14 let in enega sina Josipa, kateri je 11 let star. Pokojni zapušča tu v Ameriki dva brata, Lojs Valant v Kenmore, Ohio in Tony Valant v Pittsburg, Pa. in enega brata in eno sestro v starem kraju. Bil je zvest član celo vrsto let odlične S. N. P. Jednote pri društvu Pomočnik št. 535 v Kenmore, Ohio, čigar članstvo je zgubilo zvestega člana iz svoje srede. Bil je tudi zvest član našega S. N. Kluba v Kenmore, Ohio, kateri ga bomo težko pogrešali, ker je bil med prvimi pri ustanovitvi kluba. Pokojni Josip je pripadal k društvu Sv. Alojzija št. 127 J. S. K. Jednote v Kenmore, Ohio in bil tudi član Eagles št. 555 v Akron, Ohio.

Da je bil pokojni spoštovan in priljubljen pričajo mnogoštevilni venci in cvetlice, ki so krasili njegov mrtvaški oder in obilna udeležba pri pogrebu na njegovi zadnji poti. Pogreb se je vršil po cerkvenem obredu 21. aprila pod vodstvom pogrebnega zavoda A. J. Kucko na pokopališče Holy Cross ob veliki udeležbi prijateljev in znancev ter članov društva.

Družini Valentovi izrekamo na tem mestu globoko sožalje in našega Josipa si bomo ohranili v trajen spomin.

Članstvo društva Pomočnik št. 535.

Kenmore, Ohio, 24. aprila 1930.

Da olajšaš bolest člena

—otrplost mišice

Topa, grizeča bolečina, ki odjemlje človeku vsako živahnost! Ni nič hudega, ne, ali čemu bi jo človek prenašal? Lahko takoj prenehaš trpeti radi bolestnih mišic in členov—

Le namaži bolečo točko s Sloan's Linimentom. Ponavljaj vsako uro. Sloan's ogreje telo kakor solnčna svetloba. Odganja bolečine. Kupi svežo steklenico še danes. 35c.

SLOAN'S LINIMENT

Ad No. 101—Slovene

IZLET V JUGOSLAVIJO

na 9. maja tega leta s ekspresnim parnikom

OLYMPIC

z izvrstnim voditeljem. Originalne cene brez kakih zaračunavanj. Najboljša mesta v vseh razredih so že sedaj zajamčena za vas. Onim, ki mislijo potovati v staro domovino v juniju, priporočamo naš drugi izlet s parnikom

MAJESTIC

z največjim parnikom na svetu, kateri bo zapustil New York dne 6. junija in je na vodi samo pet in pol dni. Vse prijave za te kakor tudi za vse druge izlete v juniju in juliju sprejema

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.